

İstanbul Hukuk Mecmuası

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Başvuru: 08.10.2019
Revizyon Talebi: 05.11.2019
Son Revizyon Tarihi: 20.11.2019
Kabul: 20.12.2019

Ticaret Unvanlarının Tescili Aşamasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri -Karşılaştırmalı Bir İnceleme-*

Mehmet Emin Bilge** , Rauf Karasu*** , Abdullah Altıntaş**** , Hakan Koçak*****

Öz

Ticaret unvanı, tacirlerin ticari ilişkilerinde kendilerini tanıtmak amacıyla kullandıkları isimlerdir. Ticaret unvanlarının tescil süreci ve usulü, unvan sahibinin, unvan sahibi dışındaki ilgili kişilerin ve kamunun menfaatini korumak için gerekli özelliklere sahip olmalıdır. Bu incelemenin konusu, Türk hukukunda ticaret unvanlarının tescil sürecini incelemek, tescil sürecinde yaşanan sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümü için önerilerde bulunmaktır. Çözüm önerileri konusunda doktrinde ileri sürülen görüşlerden ve karşılaştırmalı hukuktaki hukuki düzenlemelerden yararlanılmaktadır.

Bu makale iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, unvanların tescil edilme süreci açıklanmaktadır. Bu kapsamda, ticaret unvanının yapısına, tescil edilmesine ilişkin genel esaslara, tescil edilebilecek ad ve işaretler ile tescilli yasak veya izne tâbi olan ad ve işaretlere değinilmektedir. İkinci bölümde, ticaret unvanlarının tescil süreci, ticari ad ve işaretlerin korunması açısından değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, tescil süreci, önceki tescilli ticaret unvanları ile diğer ticari ad ve işaretler yönünden incelenmektedir. Ayrıca her bölümde Türk hukukundan farklılaşan yönleri esas alınarak karşılaştırmalı hukukta ilgili konuya ilişkin hukuki düzenlemelere, uygulamalara ve öğretilerdeki görüşlere de yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ticaret unvanı, Ticaret sicili, İltibas, MERSİS, Tescil

Problems in the Registration of Trade Names and Proposals for These Problems

Abstract

A trade name is the name used to identify merchants from others in their business operations. The registration procedure of trade names shall have the necessary features to protect the interests of the merchant, other relevant persons and the public. The subject of this article is to examine the registration procedure of trade names in Turkish law; to identify problems emerging during the registration process and to propose solutions for these problems. In this regard, opinions in academic studies and the regulations in comparative law are considered.

This article consists of two parts. In the first part, the registration procedure for trade names is explained. In this context, the structure of trade names, general principles of registration, names and signs, which are freely registrable, prohibited, or subject to permission in trade names are mentioned. In the second part, the registration process of trade names is

* Bu makale, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi BAP Koordinatörlüğünün desteği ile yürütülen SBA-2017-153 numaralı kapsamlı araştırma projesi sonucunda üretilmiştir.

** **Sorumlu Yazar:** Mehmet Emin Bilge (Prof. Dr.), Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. E-posta: mehmetemin.bilge@asbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-2586-6199

*** Rauf Karasu (Prof. Dr.), Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. E-posta: raufkarasu@hacettepe.edu.tr ORCID: 0000-0002-9284-3480

**** Abdullah Altıntaş (Arş. Gör.), Ankara Sosyal Bilimler, Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. E-posta: abduallah.altintas@asbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-1387-3746

***** Hakan Koçak (Arş. Gör.), Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. E-posta: hakan.kocak@asbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-9591-028X

Atf: Bilge ME, Karasu R, Altintas A ve Koçak H, "Ticaret Unvanlarının Tescili Aşamasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri -Karşılaştırmalı Bir İnceleme-" (2019) 77(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 773. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2019.77.2.0010>

evaluated concerning the protection of trade names and signs. Within this framework, the registration process is examined in terms of previous registered trade names and other trade names and signs. In addition, as based on the differentiating features from Turkish law, each title includes the regulations, practices and opinions in academic studies in comparative law.

Keywords

Trade name, Trade Register, Confusion, MERSİS, Registration

Extended Summary

The registration procedure of trade names shall have the necessary features to protect the interests of the merchant, other relevant persons and the public. The registration procedure should have the characteristic of being not only quick and economic but also protective against any violation to the interest of right owners. In this regard, we recommend the following issues be taken into consideration in order to make the registration process and protection of trade names more qualified in Turkish law:

1. Once the principles and exemptions regarding signs and words that are prohibited or available with authorization should be legislated in TCC number of 6102. Thereafter, Administrative regulation should specify this issue by taking into consideration the principles and exemptions in TCC because there are a number of trade names in practise which use signs and words having natural, cultural or religious values. The commercialization of these words or their use in trade names may cause floccinaucinihilipilification of their worth. Therefore, the words and signs that express national, cultural or religious value need to be determined by regulation and their use in trade names should be prohibited.

2. The usable words only with authorization in trade names should be more detailed. Otherwise, the uncertainties in the current regulations should be clarified. To illustrate, it is unclear whether the translated versions of the words specified in TCC art. 46/3 are exempted from authorization or not. Another example is that the Trade Name Regulation (Official Gazette 14.02.2014, S. 28913.) art. 4/4 exempts some merchants from taking authorization, who should use the words subject to authorization because his/his shareholder name is supposed to be used. However, associations of ship owners are not stated in this exemption while the shareholder's name is required in the trade name of association of ship owners.

3. Art. 4/6 of the Trade Name Regulation states that country names could be used in trade names on condition of the related country's permission. Likewise, the names of geographical places are freely usable. We supposed that these statements be legislated in TCC or TCC state that this issue is regulated by secondary administrative acts. Besides, when country names are also used as a product name, a phrase or a

geographical place name, it is needed to clarify under such circumstance that the permission of that country is required.

4. The practice as to registrar's making changes on registered trade names should be regulated. Similarly, if court decisions regarding changing a trade name may not be applicable because of the character of MERSIS (Central Registration System), the application process of the court decision should be regulated.

5. The qualification for identity and similarity assessment between registered names and trade name application are far from providing adequate protection for trade names. Hence, art. 5 of the Trade Names Regulation which differentiates the evaluation for identity and similarity should be revised by taking into consideration the principles of TCC. The trade name query system in MERSİS and TTSG (Turkey Commercial Registry Gazette) should have a qualification to show registered trade names which are too similar. By the time a system automatically assesses similarity and identity rate is arranged, it is necessary to envisage a detailed regulation regarding similarity assessment in order to ensure uniformity and legal certainty. In this regard, considering the regulation in England may be useful. In addition, to provide qualified protection for registered trade names, two issues shall be regulated. Firstly, the right owners of registered trade names should have a right to object to an application of registration. Secondly, the registrar should have an authorization to make a change to trade names. In this regard, registrars should have a "too similarity assessment" authority and any similarity objection should be evaluated by a conflict resolution centre.

6. The provision in art. 6/6 of SMK (Industrial Property Act) number of 6769 should be accepted for trade names by considering the registration procedure of trade names. In this regard, right owners on other commercial names may object to the registration of trade names to the same conflict resolution centre that the registered trade name owners object as well.

7. Competent authorities for trade names and TÜRKPATENT do not cooperate in the evaluation of registry application as to whether the application violates registered trademarks, trade names and business names or vice versa. Additionally, there is no registry for business names. It could be useful to improve cooperation among competent registration authorities of trade names and intellectual property rights.

Ticaret Unvanlarının Tescili Aşamasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri -Karşılaştırmalı Bir İnceleme-

Giriş

Ticaret unvanı, tacirlerin ticari ilişkilerinde kendilerini tanıtmak amacıyla kullandıkları isimlerdir¹. Niteliği itibarıyla ticaret unvanları, sınai mülkiyet hakları arasında yer almaktadır². Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi md 8'e göre, Sözleşme'ye üye olan devletler³, ticaret unvanlarına koruma sağlamakla yükümlüdürler⁴. Bu kapsamda, unvanın korunması için tescil edilme şartı aranmamalıdır. Nitekim Türkiye de dâhil birçok ülkede unvanın tescili hak sahipliği yönünden kurucu bir etki doğurmamaktadır. Buna karşılık, birçok ülkede hukuki belirliliğin sağlanması ve ticari hayatta düzenin korunması amacıyla, tacirlere, ticaret unvanlarını tescil ettirme yükümlülüğü getirilmekte⁵ ve ticari işlerinde unvanlarını kullanmaları aranmaktadır⁶. Ticaret unvanının tescil edilmesi halinde, unvanın korunmasına ilişkin özel başvuru yolları veya Paris Sözleşmesi gereği ticaret unvanlarına sağlanan korumadan daha kapsamlı bir koruma öngörülebilmektedir.

Ticaret unvanlarının tescil süreci ve usulü, unvan sahibinin, unvan sahibi dışındaki ilgili kişilerin ve kamu menfaatinin korunması için gerekli özellikleri taşımalıdır. Örneğin, tescil süreci hem hızlı ve ekonomik bir niteliğe hem de unvan sahibi dışındaki kişilerin hak ve menfaatlerinin ihlal edilmesini önlemek için gerekli standartlara sahip olmalıdır.

¹ Benzer yönde tanımlar için bkz Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku* (6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2019) 397; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku* (23. Baskı, BTHAE Yayınları, 2017) 271; Rıza Ayhan ve Hayrettin Çağlar, *Ticari İşletme Hukuku* (11. Baskı, Yetkin, 2018) 292; Mehmet Bahtiyar, *Ticari İşletme Hukuku* (18. Baskı, Beta, 2017) 129; Aynur Yongalık, "Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler -Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme" (2009) 21(3) BATİDER 5; Fatih Aydoğan, "Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukuki Durum - Değişiklik (Madde) Önerisi-İtiraz Yolu Ve/Veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi" (2013) 71(2) İÜHFMD 30; Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, "Ticaret Unvanının Korunması" (2006) 14(2) SÜHFD 120; Şaban Kayhan, *Ticari İşletme Hukuku* (5. Baskı, Seçkin, 2018) 171.

² Rauf Karasu (Cahit Suluk ve Temel Nal), *Fikri Mülkiyet Hukuku* (3. Baskı, Seçkin, 2019) 373; Ayhan ve Çağlar (n 1) 281. Bir görüşe göre, ticaret unvanının kullanılması veya tescilli tacirin menfaatinden ziyade kamunun menfaatinin koruma amaçlıdır. Bu nedenle, ticaret unvanları klasik anlamda bir sınai mülkiyet hakkı değildir, bkz Matthew J. Eslmore ve Karsten Engsig Sorensen, "Company Names and Company Mobility in the Internal Market: How to Balance the Interests of the Holders of Name Rights and the Freedom of Establishment" (2009) 20(6) European Business Law Review 869-870; Saleem Sheikh, *A Guide to the Companies Act 2006* (Routledge Cavendish, 2008) 285.

³ Sözleşme'ye taraf devlet sayısı 177'dir. Türkiye, Paris Sözleşmesi'ne taraf olmayı Lozan Anlaşması'na ek Ticaret Anlaşması md 14 ile taahhüt etmiş ve Ticaret Anlaşması'nı 342 sayılı Kanun ile onaylamıştır, bkz. RG 10.09.1923, S. 22. Türkiye, 10.10.1925 tarihinden beri Sözleşme'ye taraftır, bkz <https://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en& treaty_id=2> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁴ Sözleşme metnine ulaşmak için bkz <https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=288514> Erişim Tarihi 21.08.2019. Ayrıca TRIPS Anlaşması md 2/1'e göre, TRIPS Anlaşması'na taraf olan ülkeler de Paris Sözleşmesi md 8 uyarınca ticaret unvanlarına koruma sağlamakla yükümlüdürler, bkz. <https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁵ Örneğin, TTK md 40/1'e göre, tacir ticari işletmesini açmasını müteakip on beş gün içinde ticaret unvanını tescil ettirmek için sicil müdürlüğüne başvurmalıdır. Diğer ülkelerdeki benzer düzenlemeler için bkz. Alman Ticaret Kanunu (*Handelsgesetzbuch*) md 8/1 <<https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/BjNR002190897.html>> Erişim Tarihi 21.08.2019; İngiltere Şirketler Kanunu (*Companies Act 2006*) md 82, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁶ TTK md 39/1, RG 14.02.2011, S. 27846; Alman Ticaret Kanunu md 37a; İngiltere Şirketler Kanunu md 82 vd.

Bu çalışmada ticaret unvanlarının tescil sürecinde yaşanan sorunlar tespit edilip, doktrinde ileri sürülen görüşlerden ve karşılaştırmalı hukuktaki hukuki düzenlemelerden yararlanılarak, bu sorunların çözümü için önerilerde bulunulacaktır. Bu nedenle çalışmanın bilime ve uygulamaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

I. Ticaret Unvanının Tescili

A. Tescil Olunabilecek Ad ve İşaretler

1. Genel Esaslar

a. Türk Hukukunda

Ticaret unvanında kullanılacak ad ve işaretlere ilişkin genel esaslar, TTK md 41-46'da düzenlenmektedir⁷. TTK md 46'ya göre, tacir, mevzuatta belirtilmesi aranan ifadelerin dışında çeşitli ad ve işaretlere de unvanında yer verme serbestisine sahiptir. Ancak bu ad ve işaretlerin yanıltıcı olmaması, gerçeğe uygun olması ve kamu düzenine aykırı olmaması gerekmektedir. Ayrıca Tebliğ md 4/3'e göre⁸, unvan, ulusal çıkarlara ve ahlaka aykırı olmamalıdır; kültürel ve tarihi değerleri zedeleyecek şekilde belirlenmemelidir.

Ticaret unvanının yanıltıcı olmaması, tacir hakkında üçüncü kişilerde yanlış bir görünüm oluşturmamasıdır. TTK md 46/1 ve TSY md 44/2'de⁹, tacirin kimliği, işletmenin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında unvanın yanıltıcı olmaması gerektiği öngörülmektedir. Ayrıca TSY md 44/4'e göre, tek başına ticari faaliyetlerini yürüten gerçek kişiler, ticaret unvanlarında bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıran ifadelere yer veremezler. Mevzuatta belirtilen bu hususlar, yanıltıcılık açısından örnekseyici niteliktedir.

Ticaret unvanı belirlenirken dikkate alınması gereken bir diğer husus, unvanın gerçeğe uygun olmasıdır. Örneğin, tacirin niteliğine göre, yalan, yanlış veya mesnetsiz bir durumu gösteren unvanlar gerçeğe aykırı olarak değerlendirilmektedir¹⁰. Ancak unvanda hayali veya farazi ad ve işaretlerin kullanılması, unvanın gerçeğe uygun olması şartına engel değildir¹¹. Unvanın gerçeğe aykırı olup olmadığı hususunda tacirin kusuru aranmaz¹².

Ticaret unvanında gerçeğe uygunluk esastır. Bununla birlikte, TTK'da belirli hallerde unvanın mevcut gerçeğe uygun olması aranmamaktadır. Diğer bir ifadeyle,

⁷ RG 14.02.2011, S. 27846.

⁸ RG 14.02.2014, S. 28913.

⁹ RG 27.01.2013, S. 28541.

¹⁰ Ahmet Fatih Özkan, "Ticaret Unvanlarında Ek Kullanımı" (2018) 4(2) TFM 253.

¹¹ İsmail Kayar, *Ticari İşletme Hukuku* (11. Baskı, Seçkin, 2018) 215.

¹² Özkan (n 10) 254.

unvanın sonradan gerçeğe aykırı hale gelmesi durumunda, her durumda unvanın değiştirilmesi gerekmemektedir¹³. Örneğin, TTK md 47’de, unvanda adı geçen tacirin veya ortağın adının sonradan değişmesi halinde unvanın aynı kalabileceği öngörülmektedir. Yine kollektif ve komandit şirketlere veya donatma iştirakine yeni bir ortak alındığında ticaret unvanının değiştirilmeyebileceği düzenlenmektedir.

Unvanın gerçeğe uygun olmaması ile yanıltıcı olması arasında her zaman kesin bir sınır olduğu söylenemez. Ancak bazı durumlarda gerçeğe uygunluk hali unvanın yanıltıcı olmasını engellemektedir. Örneğin, doktorasını tıp dışında bir alanda tamamlamış bir kişi, sağlık sektörüyle ilgili bir alanda faaliyet yürütmek için ticaret unvanında “Dr.” ifadesine yer verdiğinde, unvan gerçeğe uygun ancak tacirin kimliği hakkında yanıltıcı niteliktedir¹⁴.

Ticaret unvanına ilişkin bir diğer esas, unvanın kamu düzenine aykırı olmamasıdır. Kamu düzeni kavramının esnek ve değişken niteliği karşısında, kapsamı ve içeriği hakkında nihai bir şey söylemek güçtür. Ancak öğretilerde, devletin ve milletin birliği, bütünlüğü; halkın manevi, ahlaki ve kültürel değerlerinin kamu düzeni kapsamında dikkate alınabileceği ifade edilmektedir¹⁵. Ayrıca, 677 sayılı Kanun’da tarikatlarla ilgili bazı kelimelerin kullanımı yasaklandığı için, bu kelimelerin bulunduğu unvanların kamu düzenine aykırı olduğu belirtilmektedir¹⁶. Tebliğ md 4/3’te ise, kamu düzeninden bağımsız olarak tarihi ve kültürel değerleri zedeleyen ifadelerin unvanda belirtilemeyeceği öngörülmektedir. Kanaatimizce bu durumu kamu düzenine aykırılık kapsamında mevzuatta gösterilen bir örnek olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak uygulamada, milli, manevi veya kültürel değeri bulunan ifadelerin ticaret unvanında kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, “Atatürk”, “Kazım Karabekir”, “Mehmet Akif Ersoy”, “Sultan Alparslan”, “Fatih Sultan”, “Abdülhamit Han”, “Yirmiüç Nisan/23 Nisan”, “Ondokuz Mayıs/19 Mayıs”, “Onbeş Temmuz/15 Temmuz”, “Yirmi dokuz Ekim/29 Ekim”, “Şehit”, “Ayasofya”, “Fuzuli”, “Dede Korkut”, “Yeniçeri”, “Nasrettin Hoca”, “Keloğlan”, “Ulubatlı Hasan”, “Osmanlı”, “Selçuklu”¹⁷, “Mustafa Kemalpaşa/ Mustafakemalpaşa”¹⁸ “Mevlevi”, “Kadiri” “Nakşibendi”, “Kâbe” ifadelerinin yer aldığı tescilli ticaret unvanları bulunmaktadır.

¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ayhan ve Çağlar (n 1) 290; Arkan (n 1) 280; Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 418 vd.

¹⁴ Özkan (n 10) 255; Ayhan ve Çağlar (n 1) 294.

¹⁵ Özkan (n 10) 254; Kayar (n 11) 215.

¹⁶ Ali Bozer ve Celal Göle, *Ticari İşletme Hukuku* (5. Baskı, BTHAE Yayınları, 2018) 186. Bir görüşe göre, 431 sayılı Kanun Ek md 4 gereği, hanedana nispet edilen padişah, şehzade gibi kelimelerin ve 2622 sayılı Kanun md 1-2 gereği “Atatürk” kelimesinin unvanda kullanılması yasaktır, bkz. Ayhan ve Çağlar (n 1) 295. Ancak 431 sayılı Kanun’da söz konusu unvanların belli kişilere nispet edilmesi veya bu kişiler tarafından ticari olmayan bir maksatla kullanılması; 2622 sayılı Kanun’da ise “Atatürk” kelimesinin ad veya soyadı olarak alınması yasaklanmaktadır. Bu nedenle, söz konusu kanunlar doğrudan bu ifadeleri ticaret unvanı olarak kullanmak açısından bir yasak getirmemektedir.

¹⁷ Selçuklu, aynı zamanda yerel bir idari birimdir. Bu nedenle, Tebliğ md 4/6 bu ifadenin kullanılmasına açıkça izin vermektedir.

¹⁸ Mustafa Kemalpaşa, aynı zamanda yerel bir idari birimdir. Bu nedenle, Tebliğ md 4/6 bu ifadenin kullanılmasına açıkça izin vermektedir.

Kanaatimizce, milli, manevi veya tarihi değer ifade eden kelimelerin örnekseyici olacak şekilde yönetmelik veya tebliğ ile belirlenmesi, bu tür ifadelerin tescil edilmelerini engellemekte fayda sağlayacaktır.

TTK'da dayanağı olmamakla birlikte, Tebliğ, md 4'te de bazı esaslar kabul edilmiştir. Buna göre, unvanda belirtilecek faaliyet alanı ve şirket türüne ilişkin ifadeler Türkçe olmalıdır. Ayrıca, sicilden silinmiş bir unvan, unvanın silinmesine ilişkin ilanın TTSG'de yayımlanmasını müteakip beş yıl geçmedikçe başka bir tacir tarafından ticaret unvanı olarak belirlenememektedir. Kanaatimizce, bu esasların Kanun ile öngörülmesi daha isabetli olurdu¹⁹.

b. Karşılaştırmalı Hukukta

Uluslararası anlaşmalarda ticaret unvanları konusunda ülkelerin yeknesak düzenlemeler öngörmesini arayan hükümler bulunmamaktadır²⁰. Bu nedenle, her ülke ticaret unvanları konusunda kendi ihtiyaçlarına göre mevzuatını şekillendirmektedir²¹. Yine de ticaret unvanlarına ilişkin karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemeleri yeknesak hale gelmiş düzenlemeler ile yeknesaklaşmamış düzenlemeler şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. Yeknesak hale gelmiş düzenlemeler aynı içerikte olmasa da aynı yaklaşımla belirlenmiştir. Buna karşılık, yeknesaklaşmamış konularda her ülke, kendi ihtiyaçlarına göre ilgili konuyu hukuki olarak düzenlemiştir²².

Yeknesak hale gelen hususlara ilişkin olarak, Türk hukukundaki unvanın gerçeğe uygun olması, yanıltıcı olmaması veya kamu düzenine aykırı olmaması gibi kriterlerin diğer hukuk düzenlerinde de benimsendiği görülmektedir²³. Ayrıca bir tacirin iflasi veya tasfiyesi nedeniyle unvanının sicilden terkin edilmesi halinde, başka bir kişinin bu unvanı tescil ettirebilmesi için kamu kurumlarının izni²⁴ veya belli bir sürenin geçmesi²⁵

¹⁹ Aynı yönde bkz Can Özbey, *Ticaret Unvanı ve Ticaret Unvanının Korunması* (Seçkin, 2014) 95.

²⁰ Juan Carlos Durand Grahammer, "Trademarks, Trade Names and Company Names: Addressing the Issue of Overlapping and Conflicting Rights" (2009) 5(1) *Convergence* 53; AIPPI, *Summary Report Question Q 155 Conflicts between Trademarks and Company and Business Names*, 1 <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

²¹ AIPPI (n 20) 2.

²² Ticaret unvanlarına ilişkin düzenlemelerin yeknesaklaşması hususunda, unvanların birden fazla hukuki alanı ilgilendirmesi nedeniyle birçok güçlüğün bulunduğu yönündeki görüş için bkz AIPPI (n 20) 2.

²³ Örnek olarak bkz İsviçre Borçlar Kanunu md 944/1, <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/index.html>; Alman Ticaret Kanunu md 18/2; German Group, "Report Q 155" in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* 1, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019; Eslmore ve Sorensen (n 2) 858.

²⁴ Singapur Şirketler Kanunu (*Companies Act*) md 27/1A'ya göre, unvan başvurusunda bulunan bu hususta yetkili Bakanlıkta izin almışsa unvanın tescili mümkündür. Bakanlığın izin vermesi durumunda, mevzuatta öngörülen sürelerin geçmesi aranmaz. Kanun metni için bkz. <<https://sso.agc.gov.sg/Act/CoA1967#pr27->> Erişim Tarihi 21.08.2019.

²⁵ İngiltere'de bu süre beş yıldır, bkz *Insolvency Act 1986*, md 216, <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/section/216>> Erişim Tarihi 21.08.2019. Estonya'da tasfiye edilmiş bir kişiye ait ticaret unvanının ayısının veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin bir başka kişi tarafından ticaret unvanı olarak tescil edilebilmesi için, tasfiye tarihinden itibaren üç yıl geçmelidir, bkz. Ermo Kosk ve Peeter Lepik, "Estonia" in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 124. Singapur'da şirketin tasfiyesi, Singapur Şirketler Kanunu 10. Kısımına göre (md. 247 vd) ise söz konusu süre en az 2 yıl; Kanun md 334 veya md 344A'ya göre ise en az altı yıldır. Benzer yönde ayrıca bkz. Singapur Şirketler Kanunu md 27/1A-(d, e).

aranmaktadır²⁶. Ancak bu yöndeki düzenlemeler, kanuni dayanağı olmayan ikincil hukuki düzenlemeler ile değil; kanun ile öngörülmektedir²⁷.

Yeknesak hale gelmemiş hukuk kurallarının içeriği ülkelerin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Örneğin, Malezya ve Singapur’da sicil memuru, ilgili bakanlık tarafından belirlenmiş isimlerin yer aldığı unvan başvurularını reddetme yetkisine sahiptir²⁸. Yine bu ülkelerde istenmeyen (*undesirable*) nitelikteki unvan başvurularının sicil memuru tarafından reddedilmesi mümkündür²⁹. Kanaatimizce, Türk hukukunda tescil edilmesi yasaklanacak kelimelerin mevzuatta açıkça belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Tescili yasak olan kelimelerin kapsamı hususunda sicil memuruna takdir yetkisi verilmemesi, uygulamada yeknesaklığın sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Romanya’da ticaret unvanında yerel idare veya yerel birimlerin adının yer alabilmesi için şirketin o yerde kurulu olması gerekmektedir³⁰. Kanaatimizce, Türk hukukunda bu yönde bir düzenleme kabul edilmesine gerek bulunmamaktadır. Ancak sicil memuru, unvanda belirtilen yer adı ile şirketin kurulduğu yer farklı ise unvanın yanıltıcı olup olmadığını iyi incelemelidir.

İngiltere’de şirket unvanlarının hukuka aykırı (*constitute an offence*) veya rahatsız edici (*offensive*) ifadeler içermesine³¹; başka bir şirket yapısına ait olduğu izlenimini uyandıran kelimelerden oluşmasına izin verilmemektedir³². Unvanın rahatsız edici olup olmadığını sicil memuru takdir etmektedir³³. Öğretide, unvanın rahatsız edici niteliğe sahip olup olmadığını ülkeden ülkeye değişebileceği; örneğin, bir ülkede rahatsız edici bulunmayan bir unvanın bir başka ülkedeki dil özellikleri nedeniyle rahatsız edici bulunabileceği ifade edilmektedir³⁴. Türk hukukundaki mevcut

²⁶ Singapur’da bu yönde bir düzenleme işletme adları açısından da kabul edilmektedir. Buna göre, tescil konusu unvan sicilden terkin edilmiş bir işletme adına benzer ise, unvanın tescili için işletme adının sicilden silinmesinin üzerinden en az bir yıl geçmelidir, bkz. Singapur Şirketler Kanunu md 27/1A-(b).

²⁷ Türkiye’deki işleyiş nazara alındığında, Kanun’da dayanağı olmayan birçok hususun yönetmelik veya diğer alt düzenlemelerle belirlendiği görülmektedir. Bu durum, kanun hazırlama süreçlerinin daha nitelikli ve kapsamlı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

²⁸ Bu kapsamda tescili reddedilen unvanların genellikle resmi kurumlarla ilgili olduğu intibainı uyandıran kelimeler barındırdığı ifade edilmektedir, bkz Tan Cheng Han, “Incorporation and Its Consequences” in Tan Cheng Han (ed), *Walterwoon On Company Law* (3. Edition, Sweet & Maxwell, 2009) 42 dn 14.

²⁹ Öğretide, bu düzenlemenin haklı yanıltıcı unvan başvuruları açısından uygulanması gerektiği ifade edilmektedir, bkz Tan Cheng Han (n 28) 42.

³⁰ Roxana Smeu ve Adriana Turta, “Romania” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 171.

³¹ İngiltere Şirketler Kanunu (*Companies Act*) md 53, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>> Erişim Tarihi 21.08.2019. Ayrıca, *The Limited Liability Partnerships (Application of Companies Act 2006) Regulations 2009* md 8’e göre, sermaye şirketleri, *Companies House* tarafından hukuka aykırılık oluşturduğu düşütilen işaretleri unvanında kullanamamaktadır, bkz <<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2009/1804/made>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

³² İngiltere Şirketler Kanunu md 65; Phillip Johnson, “I object! The New Company Names Adjudicator in the United Kingdom” (2008) 3(11) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 696.

³³ İngiltere Şirketler Kanunu 57.

³⁴ Esmore ve Sorensen (n 2) 868.

düzenlemeler, açıkça bu hususları öngörmemektedir. Ancak bu durumun bir eksiklik oluşturmadığı kanaatindeyiz. Hukuka aykırı veya rahatsız edici unvanlar, kamu düzenine aykırı olarak; diğer şirket yapılarına ilişkin olduğu izlenimi uyandıran unvanlar yanıltıcı olarak değerlendirilebilir ve bu gerekçeyle tescil edilmeleri engellenebilir.

İngiltere’de bazı ifade ve işaretlerin ticaret unvanında kullanılması yasaklanmaktadır. İngiltere Şirketler Kanunu (*Companies Act*) md 65/1’e göre³⁵, yetkili kurum (*Companies House*) ticaret unvanlarında belirli kelimelerin kullanılmasını yasaklayan düzenlemeler öngörebilmektedir. Bu doğrultuda çıkarılan 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4-6 ve bu Yönetmelik ekinin ikinci listesinde belirli kelimelerin, işaretlerin ve kısaltmaların belirli şirket tiplerine göre kullanımı sınırlandırılmaktadır³⁶. 2015/17 sayılı Yönetmelik’te tüm şirket tipleri için genel yasak ve sınırlamaların yanı sıra, şirket tiplerine özgü yasak ve sınırlamalar da bulunmaktadır. Örneğin, 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4’te yer alan sınırlandırmalar bütün şirketler için uygulanmaktayken; Yönetmelik md 5, İngiltere Şirketler Kanunu md 59’a göre muafiyet elde eden şirketler için, Yönetmelik md 6 ise şahıs şirketleri için uygulanmaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4/1’e göre, yalnızca şirket türünü belirten ifadeler veya bu ifadelere eşdeğer kabul edilen isimlerden oluşturulmuş bir ticaret unvanı tescil edilememektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4/2-3’e göre, bu Yönetmelik ekinin ikinci listesinde yer alan belirli ifadeler, yalnızca söz konusu fıkralarda belirtilen kanunlara göre kurulmuş şirketler tarafından kullanılabilir. Bu nedenle, diğer şirket türlerinin söz konusu ifadeleri kullanmaları mümkün değildir. Ayrıca 2015/17 sayılı Yönetmelik eki ikinci listenin ikinci ve dördüncü paragraflarına göre, halkın yanıltılmasına neden olacak şekilde söz konusu listede ifade edilen kelimeler bazı harfleri çıkartılarak veya yeni harfler eklenerek kullanılamamaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4/4’te, ticaret unvanında belirli kelimelerin kullanılamayacağı öngörülmektedir. Benzer şekilde 2015/17 sayılı Yönetmelik md 4/5’te, Yönetmelik eki ikinci listesinde yer alan bazı ifadelerin ve işaretlerin yan yana kullanılamayacağı öngörülmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik md 6’da şahıs şirketlerinin ticaret unvanında kullanamayacağı kelimeler düzenlenmektedir. İngiltere Şirketler Kanunu md 65/3’e göre, yasaklanmış kelimeleri veya işaretleri içeren bir ticaret unvanı tescil edilemez. Ancak anılan Kanun md 66’ya göre, yasaklanmış bir kelimenin yönetmelikle belirlenecek istisnai durumlarda tescil edilmesi halinde veya tesciline rıza gösterilmesi durumunda, sonradan rızanın geri alınması veya şartlarda değişiklik olması tescilin geçerliliğini etkilememektedir.

³⁵ Kanun metni için bkz. <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

³⁶ Düzenleme metnine ulaşmak için bkz <<http://www.legislation.gov.uk/ukpsi/2015/17/contents/made>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

2. Kullanımı İzne Tabi İşaretler

a. Türk Hukukunda

Ticaret unvanında kullanılabilmesi için izin gereken işaretler, 633 sayılı Kanun md 1’de, TTK md 46/3 ve Tebliğ md 4/4,6’da düzenlenmektedir. 633 sayılı Kanun md 1’e göre, “Diyanet” kelimesi yalnızca Diyanet İşleri Başkanlığı’nın izin verdiği vakıf, kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılabilir. TTK md 46/3 ve Tebliğ md 4/4’e göre, ticaret unvanında “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” kelimeleri ancak Cumhurbaşkanı kararıyla kullanılabilir. Tebliğ’de bu ifadelerin izne tabi olması için yalın, sade ve eksiz olması gerektiği öngörülmektedir³⁷. Diğer bir ifadeyle, bu kelimelerin yalın, sade veya eksiz olmayan hallerini unvanında kullanmak için izin gerekmemektedir. Ayrıca, Tebliğ md 4/4’e göre, TTK md 41 ve md 42 gereği unvanında belirtilmesi gereken kişinin adı veya soyadında bu ifadelerin bulunması halinde, unvanın oluşturulması için izin alınması gerekmemektedir. İzne tâbi kelimelerin yabancı dillerdeki karşılıklarının izne tâbi olup olmadığı ise mevzuatta düzenlenmemektedir³⁸.

İzne tâbi kelimelere ilişkin düzenlemeler, düzenlenme biçimi açısından eleştirilmektedir. Çünkü TTK md 46/3’ün lafzından, bu kelimelerin bulunduğu her başvuru için Cumhurbaşkanı’nın özel olarak izin vereceği anlaşılmaktadır³⁹. Bu durum, bu ifadelerin yer aldığı şubeler, isimler ve isim öbekleri açısından sorunlara neden olmaktadır. Örneğin TTK md 48/3’de, merkezi yurtdışında bulunan bir ticari işletmenin Türkiye’de şube açması halinde, ticaret unvanında “şubenin bulunduğu yerin”⁴⁰; TTK md 44’te ise donatma iştirakinin ticaret unvanında gemi adının kullanılmaması durumunda, ortak donatanlardan en az birinin adının ve soyadının belirtilmesi aranmaktadır⁴¹. Şubenin unvanında “Türkiye şubesi” olarak belirtilmesi, ortak donatanın adı veya soyadında “Türk, Cumhuriyet” ifadelerinin bulunması mümkündür. Yine izne tabi işaretlerin “Türk kahvesi” gibi isim öbeği haline geldiği durumlar bulunmaktadır. Bu nedenle, öğretide izne tabi işaretlerin kullanımı açısından üç görüş ileri sürülmektedir. İlk görüşe göre, TTK’da, Cumhurbaşkanı’na her somut

³⁷ TTK’da 2.7.2018 tarih ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararname md 192 ile izin vermeye yetkili makam “bakanlar kurulu” iken “cumhurbaşkanı” olarak değiştirilmiştir. Ancak benzer değişiklik TSY’de ve Tebliğ’de yapılmamıştır.

³⁸ TTSG’de “TÜRKİŞH/TÜRKISH/TURKİSH/TURKISH”, “TURKEY” “REPUBLIC”, NATIONAL/ NATIONAL” ifadelerinin yer aldığı tescilli ticaret unvanları bulunmaktadır, bkz. <https://www.ticaretisicil.gov.tr/sorgu_acik.php> Erişim Tarihi 21.08.2019. Bu ifadelerin de unvanında kullanılabilmesinin izne tabi olması gerektiği, ancak bunun için yasal değişikliğe ihtiyaç bulunduğu yönündeki görüş için bkz. Özkan (n 10) 257 dn 91.

³⁹ Söz konusu iznin eşitlik ilkesi esas alınarak verilmesi gerektiği yönünde yargı kararı için bkz Danıştay 10. D, E 1989/374, K 1991/1175, T 28.03.1991, KİBB.

⁴⁰ Bu olasılıkta, unvanın tescili için Bakanlar Kurulu’nun izninin gerektiği yönünde bkz. Yargıtay TD E 1958/149, K 1958/1486, T 30.5.1958, 352 vd <<http://www.ankarabarasu.org.tr/Siteler/1944-2010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/1958-6.pdf>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁴¹ Tebliğ md 4/4’te yalnızca gerçek kişi, kolektif ve komandit şirketler için muafiyet getirilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Tebliğ md 4/4’te aynı koşullara sahip olan donatma iştiraki için muafiyet tanınmamıştır. Bu nedenle, donatma iştirakindeki gerçek kişinin adı veya soyadında izne tâbi kelimelerin bulunması halinde, unvanın tescili için Cumhurbaşkanı’nın izni gerekmektedir.

unvan başvurusu için izin verme yetkisi yerine hangi şartlarda bu kelimelerin izne tabi olarak kullanılacağına ilişkin düzenleme yapma yetkisi verilmelidir⁴². Diğer görüşe göre, bu kelimelerin izne tabi olarak kullanılabilmesi, bu kelimelerin işletme ile devlet arasında bir bağlantı çağrıştırmaması nedeniyledir. Bu yüzden, “Türk, Cumhuriyet, Milli ve Türkiye” kelimeleri, “tacir veya işletme ile devlet arasında herhangi bir bağlantı çağrıştırmaması” halinde izne tâbi olmadan kullanılabilir; TTK’daki düzenlemeler bu esasa göre değiştirilmelidir⁴³. Son olarak, izin usulünün tamamen kaldırılması gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁴. Gerekçe olarak, mevzuat gereği bu kelimeleri kullanması gereken tacirler için Cumhurbaşkanı’nın izin verip vermeyeceği gösterilmektedir.

TTK’da dayanağı olmamakla birlikte, Tebliğ md 4/6’ya göre ülke adlarının ticaret unvanında kullanılabilmesi için o ülkenin yetkili makamlarından izin alınması gerekmektedir. Ayrıca Tebliğ’de resmî olarak tanımlanmış yer adlarının unvanda kullanılabilmesi öngörülmektedir. Kanaatimizce, bu düzenlemelerin doğrudan TTK’da düzenlenmesi veya TTK’da açıkça yönetmelik veya tebliğ ile düzenleneceğinin öngörülmesi daha isabetli olur. Bunun yanı sıra, ülke adlarının bir ürün adı veya isim öbeği olarak kullanıldığı durumlarda (örneğin Yemen kahvesi), ülke adlarının aynı zamanda coğrafi yer adı olarak tanımlandığı durumlarda (örneğin Avustralya, Güney Afrika, Orta Afrika, Malta, Madagaskar), ülke adlarının Türkçe’de sesteş kelime niteliğinde olması durumunda (örneğin Mısır) izin gerekip gerekmediği açıklığa kavuşturulmalıdır.

Sonuç olarak, TTK’da kullanılması izne tabi olan veya yasaklanan ad ve işaretlere ilişkin genel esaslar ve istisnalar belirlenmeli; bu esaslara göre yönetmelik veya tebliğ ile ayrıntılı düzenleme yapılmalıdır.

b. Karşılaştırmalı Hukukta

Birçok ülke, ticaret unvanına ilişkin düzenlemelerinde bazı ad ve işaretlerin kullanılmasını izne tâbi tutmaktadır. Bu hususta bazı ülkelerin konuyu düzenleme biçimi Türkiye ile benzerdir. Diğer bir ifadeyle, hangi kelimelerin izne tâbi olacağı açıkça belirtilmektedir. Ayrıca izne tâbi tutulan kelimeler, anlam bakımından Türkiye’deki düzenlemelerle aynı veya benzerdir. Örneğin, Letonya’da “*Latvijas Republika/the Republic of Latvia*”, “*valsts/state*”, “*pašvaldība/local government*” kelimeleri veya bunların yabancı dildeki karşılıkları⁴⁵; Estonya’da “*riigi/state*”, “*linna/city*” ve “*valla/rural municipality*” kelimeleri başta olmak üzere merkezi

⁴² Aynı yönde bkz Yongalık (n 1) 24.

⁴³ Özkan (n 10) 257.

⁴⁴ Yongalık (n 1) 24.

⁴⁵ Latvia Commercial Law, Art. 29, <<https://likumi.lv/ta/en/id/5490-the-commercial-law>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

veya yerel yönetimlerin adları⁴⁶; Litvanya’da “*Lithuania*” kelimesi⁴⁷; Romanya’da “*Roman*”, “*National*”, “*Institut*” kelimeleri veya bu kelimelerin türevleri⁴⁸ izinsiz olarak ticaret unvanında kullanılamamaktadır. İsviçre hukukunda da milli, bölgesel ve mülki anlamına gelen kelimeler için izin alınması aranmaktayken; bu şart, 1997 yılında kaldırılmıştır⁴⁹.

Bazı ülkeler unvanda kullanılabilmesi için izin gereken ifadeleri Türk hukukundan daha farklı bir yaklaşımla düzenlemiştir. Örneğin, Danimarka’da unvanda kullanılması izne tâbi işaretler isim isim belirlenmemiştir. Bunun yerine, krallık veya devletle bağ kurulabilecek işaretlerin unvanda kullanılması için izin alınması gerektiği öngörülmektedir⁵⁰. Benzer şekilde, İngiltere Şirketler Kanunu md 54/1’e göre, bir şirketin herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu ile bağlantılı olduğu izlenimi veren bir kelimeyi ticaret unvanında kullanmak istemesi halinde *Companies House*’un izni gerekmektedir. Örneğin, ticaret unvanında İngiltere, Galler hükümeti veya İskoç yönetimi ile ilişkili görünmesine neden olacak bir kelime-işaret bulunmaktaysa, ticaret unvanının tescili *Companies House*’un onayına tâbidir. Ayrıca İngiltere Şirketler Kanunu md 54/1-(b, c)’ye göre, herhangi bir kamu kurumu veya yerel yönetimle⁵¹ ilişkili kelimelerin ticaret unvanında kullanılması da *Companies House*’un iznine tabidir.

İngiltere’de kamu kurum ve kuruluşlarının adlarının yanı sıra bazı kelime ve ifadelerin de ticaret unvanında kullanılması izne tâbi tutulmaktadır. İngiltere Şirketler Kanunu md 55’e göre, yönetmelik ile belirlenecek hassas kelimelerin ve ifadelerin (*sensitive words and expressions*) ticaret unvanında kullanılabilmesi için izin alınması gerekmektedir. Bu husus 2014/3140 sayılı “*The Company, Limited Liability Partnership and Business Names (Sensitive Words and Expressions)*” Yönetmelik’te⁵² düzenlenmektedir. 2014/3140 sayılı Yönetmelik’te ticaret unvanlarının yanı sıra işletme adları için de hassas kelimeler belirlenmektedir. 2014/3140 sayılı Yönetmelik md 3/1-(b, c) ve 4/(b, c)’ye göre, Yönetmelik’te belirlenen hassas kelime ve işaretlerin kip eki, çekim eki veya çoğul eki içeren hallerinin kullanımı da izne

⁴⁶ Kosk ve Lepik (n 25) 124.

⁴⁷ Rolandas Valiunas ve Dovile Burgiene, “Lithuania” in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 522.

⁴⁸ Romanya’da ayrıca “scientific/stiintific”, “Academy/academie”, “academic/academic”, “university/universitate / universitar”, “school/scoala”, “educational/scolar” ifadelerinin ticaret unvanlarında kullanılması yasaktır, bkz. Smeu ve Turta (n 30) 171.

⁴⁹ Yongalık (n 1) 13-14. Ancak İsviçre mevzuatında da belirli kelimelerin unvanda kullanılabilmesi açısından sınırlayıcı düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, “Universität”, “Investmentfonds” veya “Bank” gibi kelimeler bazı sınır ve kurallara uygun olarak kullanılabilir, ayrıntılı bilgi için bkz. Anleitung und Weisung an die Handelsregisterbehörden für die Bildung und Prüfung von Firmen und Namen, Nr 5 vd <<https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/wirtschaft/handelsregister/weisung-firmenrecht-d.pdf>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁵⁰ Esmore ve Sorensen (n 2) 858.

⁵¹ İngiltere Şirketler Kanunu md 54/2’de yerel yönetim ve kamu kurumları kavramlarının kapsamına ilişkin açıklamaya yer verilmektedir. Yerel yönetim kavramının 1972 tarihli *Local Government Act*’e göre kurulan belediye meclislerini, Kuzey İrlanda, İskoçya belediye meclislerini ve Londra ile Sicilya belediye meclislerini kapsadığı belirtilmektedir.

⁵² Bkz <<http://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/3140/contents/made>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

tâbi tutulmaktadır. 2014/3140 sayılı Yönetmelik'in iki eki bulunmaktadır. Ek-1'de ticaret unvanı ve işletme adları için ortak olarak hassas kabul edilen kelime ve işaretler ile yalnızca ticaret unvanları için hassas kabul edilen kelime ve işaretlere yer verilmektedir. Ek-2'de ise, söz konusu hassas işaretlerin kullanılabilmesi için izni alınması gereken kamu kurum ve kuruluşları belirtilmektedir⁵³. Başka bir ifadeyle, Ek-2'de hangi hassas işaret için hangi kamu kurum ve kuruluşunun izninin gerektiği düzenlenmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki ikinci listenin ikinci ve dördüncü paragrafına göre, unvanda kullanılması izne tabi olan kelimelerin veya ifadelerin bazı harflerinin çıkartılması veya bu kelime ve ifadelere yeni harf eklenmesi, bu kelime ve ifadeler için gerekli izin alma şartını ortadan kaldırmamaktadır.

3. Kullanımı Serbest Olan İşaretler

a. Türk Hukukunda

Ticaret unvanlarında tacirin şirket olması halinde, şirketin türünün ve tacirin faaliyet alanlarının Türkçe olması aranmaktadır. Ancak ticaret unvanındaki diğer ifadelerin Türkçe olması gerektiği yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, yabancı bir kelimenin veya anlamsız kelimelerin unvanda ek olarak belirtilmesi mümkündür⁵⁴. Benzer şekilde, unvanda rakamların veya noktalama işaretlerinin kullanılıp kullanılmayacağı; Latin alfabesinden başka bir alfabe ile unvadaki eklerin belirlenip belirlenemeyeceği hususlarında da bir açıklık bulunmamaktadır. Uygulamada rakamların ticaret unvanında kullanıldığı görülmektedir. Unvan rezerve işlemlerin yapıldığı MERSİS sistemi, Latin alfabesi dışındaki alfabelerle ek belirlenmesine izin verirken⁵⁵, noktalama işaretlerinin kullanılmasına izin vermemektedir.

Kanaatimizce ticaret unvanlarında tacirlerin sahip olduğu serbestinin kapsamının açık bir şekilde belirlenmesi, bu kapsamda noktalama işaretlerinin kullanılabilmesine izin verilmesi isabetli olur.

b. Karşılaştırmalı Hukukta

İngiltere'de ticaret unvanında kullanımı serbest olan işaretler, İngiltere Şirketler Kanunu md 57 ve 2015/17 sayılı Yönetmelik md 2'de düzenlenmektedir. Buna göre, ticaret unvanlarında harfler, semboller ve noktalama işaretleri kullanılabilir⁵⁶.

⁵³ İzne tâbi kelime ve ifadelerin güncel listesi ve izin vermeye yetkili kurum ve kuruluş listesi için bkz <<https://www.gov.uk/government/publications/incorporation-and-names/annex-a-sensitive-words-and-expressions-or-words-that-could-imply-a-connection-with-government>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁵⁴ TSY md 32'de sicil kayıtlarının Türkçe tutulacağı öngörülmektedir. Yabancı dilde düzenlenmiş bir belgenin noter onaylı Türkçe çevirisinin sicil müdürlüğüne sunulması gerekmektedir. Bu sayede, tescil edilmek istenen unvanın Türkçe anlamı sicil müdürü tarafından anlaşılabilme ve unvanın mevzuata uygunluğu incelenebilmektedir.

⁵⁵ Çince, Japonca, Arapça ve Rusça kelimeler denenmiştir.

⁵⁶ İngiltere Şirketler Kanunu md 57. Bu madde ilk kez 2006 sayılı Kanun ile kabul edilmiştir, bkz Anonymous, "In Parliament" (March 2007) 28(3) Business Law Review 81.

2015/17 sayılı Yönetmelik eki birinci listede bu konuda örnek ve açıklayıcı ifadelere yer verilmektedir. Örneğin, İngiltere alfabesinde bulunmamakla birlikte diğer alfabetik işaretlerin de unvanda yer alabileceği belirtilmektedir⁵⁷. Ayrıca, ticaret unvanında kullanılacak noktalama işaretleri bakımından bazı sınırlamalar getirilmektedir. Örneğin, 2015/17 sayılı Yönetmelik md 2/2-(d)'ye göre, Yönetmelik ekinde belirtilen bazı noktalama işaretleri, unvanın ilk üç karakterinde kullanılmaması şartıyla ticaret unvanında kullanılabilir. Yine, 2015/17 sayılı Yönetmelik md 2/2-(c)'de bazı noktalama işaretlerinin tür bakımından kullanımına sınır getirilmektedir. Örneğin, ticaret unvanında kesme işareti kullanacaksa, Yönetmelik'te belirtilen kesme işareti türlerinden birini tercih etmeli aynı unvanda iki tür kesme işareti kullanmamalıdır. Son olarak 2015/17 sayılı Yönetmelik md 2/4'e göre, ticaret unvanı 160 karakterden uzun olmamalıdır⁵⁸.

İspanya'da Latin alfabesinin yanı sıra, Arap alfabesinin veya Roman rakamlarının kullanılmasına izin verilmektedir⁵⁹. Buna karşılık, Almanya'da yalnızca Latin alfabesi ticaret unvanında kullanılabilir⁶⁰. Ayrıca Almanya'da noktalama işaretlerinin ticaret unvanında kullanılmasına sınırlı olarak izin verilmektedir⁶¹.

İsviçre'de sembollerin unvanda kullanılmasına izin verilmemektedir⁶². Coğrafi yer adları ve ülke adları, ticaret unvanının ek bölümü yalnızca bu ifadelerden oluşmaması şartıyla ticaret unvanında serbestçe kullanılabilir⁶³. Diğer bir ifadeyle, coğrafi yer adları ve ülke adlarının yanı sıra başka ifadelerin de unvanda kullanılması veya bu ifadelerin yalın hallerinin kullanılmaması halinde unvanın tescili mümkündür. İrmak, deniz, dağ, geçit, tepe, göl isimleri ise herhangi bir şarta tâbi olmaksızın serbestçe unvanda kullanılabilir⁶⁴.

B. Ticaret Unvanının Yapısı

1. Türk Hukukunda

Ticaret unvanı belirlenirken, tacirin niteliğine göre TTK'da öngörülen unvanın şekline ilişkin kurallara dikkat edilmelidir. Türk hukukunda ticaret unvanı çekirdek ve ek olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır⁶⁵. Çekirdek bölümü, tacirin niteliğine göre

⁵⁷ Örneğin, A harfinin 10 farklı yazım türüne yer verilmektedir, bkz. <http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2015/17/pdfs/ukxi_20150017_en.pdf> Erişim Tarihi 21.08.2019. Ancak söz konusu harflerin küçük harf olarak kullanılması düzenlenmemektedir.

⁵⁸ Uzunluğun hesaplanmasında unvanda yer alan işaretler arası boşluklar da hesaba katılmaktadır.

⁵⁹ Astrid Dorfmeister ve Michael J. Munkert, "Spain" in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 196, 200.

⁶⁰ Bu konudaki eleştiriler için bkz. Eslmore ve Sorensen (n 2) 868.

⁶¹ Eslmore ve Sorensen (n 2) 859.

⁶² *Anleitung und Weisung an die Handelsregisterbehörden für die Bildung und Prüfung von Firmen und Namen*, Nr 59.

⁶³ Norveç'te, bir başka ülkenin adı veya bu ülkeye ilişkin yerel idarelerin adları ticaret unvanında kullanılmamaktadır, bkz. Eslmore ve Sorensen (n 2) 858 dn 23.

⁶⁴ *Anleitung und Weisung an die Handelsregisterbehörden für die Bildung und Prüfung von Firmen und Namen*, Nr 15-19.

⁶⁵ Ticaret unvanını yapısal olarak çekirdek ve ek şeklinde ayırmak söz konusu olsa da, unvan bir bütün olarak korunmaktadır. Çekirdek veya ek kısmı için daha farklı bir koruma söz konusu değildir, bkz. Yongalık (n 1) 18.

mevzuatta belirtilen ad ve işaretlerden oluşmaktadır. Ek bölümü ise, tacirin unvanda bulunmasını istediği veya diğer ticaret unvanlarından ayırt edilmesi için eklemesi gereken ad ve işaretlerden oluşmaktadır. Ek bölümünü belirleme hakkı kural olarak tacire aitken, çekirdek bölümünün nasıl oluşturulması gerektiği TTK'da düzenlenmektedir. Bu nedenle, unvan oluşturulurken tacirlere sınırlı bir serbesti tanınmaktadır⁶⁶.

Ticaret unvanının çekirdek kısmı, unvan sahibinin niteliğine göre değişmektedir. Tacir gerçek kişi ise, ticaret unvanında adı ve soyadının kısaltılmadan belirtilmesi gerekmektedir. Kollektif şirketin ticaret unvanında, ortakların veya ortaklardan en az birinin adı, soyadı ve şirket türünü gösteren ibare bulunmalıdır. Komandit şirketlerde, komandite ortaklardan en az birinin adı, soyadı ve şirketi türünü gösteren ifadeye ticaret unvanında yer verilmelidir⁶⁷. Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanında ise, işletme konusu ve şirketin türüne göre “anonim şirket, limited şirket, kooperatif şirket” ibareleri bulunmalıdır. Anonim, limited veya kooperatif şirketlerinin unvanında gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde⁶⁸, şirket türünü gösteren ifadeler kısaltılmadan gösterilmelidir. Dernek, vakıf veya yukarıda belirtilmeyen tüzel kişiler tarafından ticari işletme işletilmesi halinde, bu kişilerin ticaret unvanları kendi adlarından ibarettir⁶⁹. Donatma iştiraklerinin ticaret unvanında ise ortak donatanlardan en az birinin adı soyadı veya gemi adı ile donatma iştiraki olduğunu gösterir bir ifade yer almalıdır. Ayrıca donatma iştirakinin unvanında soyadları veya gemi adları kısaltılamaz. Buna karşılık, mevzuatta kollektif ve komandit şirketlerin unvanında kullanılan gerçek kişilerin ad ve soyadlarının kısaltılmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, kollektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanlarındaki gerçek kişilerin ad ve soyadları veya şirket türünü belirten ifadeler kısaltılabilmektedir⁷⁰.

⁶⁶ Ticaret unvanının şekline ilişkin, serbesti sistemi, gerçeklik sistemi ve karma sistem olmak üzere üç sistem bulunmaktadır. Tacir, serbesti sistemine göre yanlıtıcı olmaması ve ayırt edici olması şartıyla unvanını dilediği gibi belirleyebilmekteyken; gerçeklik sisteminde unvanında adını-soyadını veya hukuki durumunu belirtmek zorundadır. Türk hukukunun benimsediği karma sistemde ise, unvanda belirli hususların belirtilmesi zorunlu iken, tacire unvanında başka ad veya işaretleri kullanabilmesine izin verilmektedir, bkz. N. Ayşe Odman Boztosun ve Akın Ünal, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirmesi” (2005) 2(1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 387; Özkan (n 10) 241; Kayar (n 11) 212-213; Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 374; Ayhan ve Çağlar (n 1) 288; Özbey (n 19) 49 vd.

⁶⁷ TTK md 304/3'e göre, komandit şirketlerde tüzel kişiler komandite ortak olamazlar. TTK md 42/2'de, komandit şirketlerin unvanlarında belirtilecek hususlarda komandite ortaklar açısından ad ve soyadlarının belirtilmesi aranırken; komandite ortakların ad ve soyadlarından başka ticaret unvanlarının da şirketin unvanında yer alamayacağı öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle, tüzel kişilerin komandite ortak olamayacağı kabulü ile TTK md 42/2 düzenlenmektedir. MERSİS sistem olarak tüzel kişilerin unvanda adlarının geçmesine izin vermemektedir.

⁶⁸ TTK md 43/2'deki “adı veya soyadı” ifadesinin “adı ve soyadı” şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 407.

⁶⁹ Bir görüşe göre, TTK'da dernek, vakıf ve tüzel kişilere ait ticari işletmelere ilişkin unvan doğrudan belirtildiği için bu unvanlarda ek kullanılamaz. TSY md 43/2'de bu iddiayı güçlendirmektedir. Ancak katıldığımız diğer görüşe göre, bu kişilerin unvanlarında ek kullanabilecekleri kabul edilmelidir. Ayrıca, unvan tescil başvurularının yapıldığı MERSİS, dernek ve vakıf işletmelerine ait unvan başvurularında ek belirtilmesine izin vermektedir. Söz konusu kişilerin unvanlarında ek kullanamayacakları yönündeki görüş için bkz. Bozer ve Göle (n 16) 184. Unvanda ek kullanılabileceği yönündeki görüş için ayrıca bkz. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 409; Özbey (n 19) 49 vd.

⁷⁰ Özbey (n 19) 58; Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 376. Bir görüşe göre, şirket türünü belirten ifadeler kısaltılabilmekteyken, kişi ad ve soyadları kısaltılmamalıdır, bkz. Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 404-405.

Ticaret unvanının bir diğer unsuru eklerdir. Unvanlarda ek kullanımı esas olarak tacirin kendi isteğine bağlıdır. Ancak bazı hallerde ek kullanılması zorunludur. Örneğin, tacirin tescil ettirmek istediği unvanın aynısı daha önce tescil edilmişse, tacir ek kullanmak zorundadır. Bunun yanı sıra, mevzuatta tacirin veya ticari işletmenin niteliğine göre çeşitli ifadelerin ek olarak kullanılması aranabilmektedir. Örneğin, 2699 sayılı Kanun md 3/2'ye göre, umumi mağaza niteliğindeki şirketlerin ticaret unvanlarında “umumi mağazalar” ifadesi bulunmalıdır⁷¹. Son olarak, mevzuatta tacirin kullanabileceği ekler yönünden sınırlama getirilebilmektedir. Örneğin, ikrazatçılık faaliyetinde bulunmak isteyen gerçek kişilerin unvanında yalnızca bu kişilerin ad ve soyadları ile ikrazat, ikrazatçı ve ikrazatçılık kelimeleri ek olarak kullanılabilir⁷².

Yukarıda bahsedilen ticaret unvanının yapısına ilişkin hükümlerin bazıları öğretilde eleştirilmektedir. Bu çerçevede, gerçek kişilerin ticaret unvanı açısından, gerçek kişi tacirlerin çekirdek kısmında ad ve soyadlarının belirtilmesinin işlevsiz olduğu ifade edilmektedir. Çünkü aynı adı ve soyadı taşıyan birçok kişi bulunmaktadır. Oysa ticaret unvanının kullanılmasındaki temel gerekçe tacirlerin birbirlerinden ayırt edilmesini sağlamaktır. Ayrıca uygulamada ticaret unvanlarında kanuna karşı hile yoluyla tanınmış kişilerin isimlerinin kullanıldığı, bu sayede haksız rekabette bulunulduğu belirtilmektedir⁷³. Düzenleme bu haliyle, unvanın baştan ayırt edici nitelikten yoksun olmasına neden olabilmekte ve ihtiyaçlara cevap verememektedir⁷⁴. Bu sorun, gerçek kişi tacirlere ticaret unvanlarını serbestçe belirleme yetkisi verilmesi ve unvanlarına “tescilli tacir veya t.t.” ifadelerinin eklenmesinin aranmasıyla çözülebilir⁷⁵.

TTK md 44/2'de donatma iştirakinin unvanında soyadlarının veya gemi adlarının kısaltılmayacağı öngörülmektedir. Kanun'da ortak donatanların adlarının kısaltılmamasına ilişkin bir hüküm olmadığı için, ortak donatanların adlarının unvanda kısaltılabileceği ifade edilmektedir. Donatma iştiraklerinde ortakların adlarının kısaltılarak kullanılabilmesi⁷⁶, donatma iştirakine ait unvanların diğer kişi ad ve soyadlarının bulunduğu unvanlardan ayırt edilebilmesini kolaylaştırmaktadır.

⁷¹ Ticaret unvanında bazı ifadelerin bulunmasını şart koşan çeşitli mevzuat hükümleri için bkz. TTK md 269; 2004 sayılı İİK md 309/c-2, RG 19.06.1932, S 2128; 6362 sayılı Kanun md 49/1-(ç), RG 30.12.2012, S 28513; 5072 sayılı Kanun md 2/1-(a), RG 29.01.2004, S 25361; 1163 sayılı Kanun md 2/4, RG 10.05.1969, S 13195; 6361 sayılı Kanun md 5/1-(c), RG 13.12.2012, S 28496; 5300 sayılı Kanun md 4/4, RG 10.02.2005, S 25730; Sigorta Acenteleri Yönetmeliği md 12, RG 22.04.2014, S 28980; Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği md 18, RG 27.05.2015, S 29368; TSY md 44/3; Tebliğ md 4/5.

⁷² İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik md 4, RG 21.12.1994, S 22148.

⁷³ Örneğin, gerçek kişi soyadını tanımış bir kişinin soyadıyla aynı olacak şekilde değiştirmektedir. Veyahut tanınmış kişi ile aynı isme sahip olan bir kişiye şirket kurdurup daha sonra şirket payları veya ticari işletme devralınmaktadır. Bu sayede, TTK md 47 veya md 49 hükmünden yararlanılarak unvan “mevzuata uygun” bir şekilde kullanılabilir, Yongalık (n 1) 19; Mehmet Emin Bilge, “Marka ve Ticaret Unvanı Arasında İltibas” (2015) 1(2) TFM 11, 16. Konuyla ilgili yargı kararları için ayrıca bkz Yargıtay 11. HD, E 2000/5942, K 2000/8429, T 31.10.2000, KİBB; Yargıtay 11. HD, E 1984/5877, K 1985/64, T 22.01.1985, KİBB.

⁷⁴ Yongalık (n 1) 19; Odman Boztosun ve Ünal (n 67) 392-393.

⁷⁵ Yongalık (n 1) 20.

⁷⁶ Donatma iştiraklerinde unvanda yer alan kişi adlarının kısaltılmayacağı yönünde bkz Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 409-410.

Bu nedenle, donatma iştiraklerinde ortak donatanların adlarının belirtilmesinin aranması daha isabetli olacaktır⁷⁷.

TTK md 43/2’de anonim, limited ve kooperatif şirketlerde gerçek kişilerin ad veya soyadının belirtilmesi halinde şirket türünü gösteren ifadenin kısaltılmayacağı öngörülmektedir. Sermaye şirketlerinin yapısı dikkate alındığında TTK’daki bu hükmün isabetli olduğu kanaatindeyiz. Buna karşılık, bir görüşe göre, şirket türünde kısaltma yapılması yasağına ilişkin hükümler Türkçe’nin yapısı gereği işlevsel değildir; bu nedenle söz konusu hükümler kaldırılmalıdır⁷⁸.

2. Karşılaştırmalı Hukukta

Ticaret unvanının yapısına ilişkin diğer ülkelerdeki düzenlemeler Türk hukuku ile benzer bir yaklaşıma sahiptir. Tacirin niteliğine göre ticaret unvanlarında belli ifadelerin bulunması aranmaktadır. Kullanılması zorunlu olan ifadeler, tacirin gerçek kişi olup olmadığına göre veya tacir tüzel kişi ise şirketin türüne göre değişiklik göstermektedir. Örneğin, İsviçre Borçlar Kanunu (*Obligationenrecht*) md 945/1’e göre⁷⁹, gerçek kişi tacirler unvanlarında soy isimlerini belirtmek zorundadırlar. Ancak isimlerini belirtmek konusunda tercih hakları bulunmaktadır⁸⁰. Singapur Şirketler Kanunu (*Companies Act*) md 27/7’ye göre⁸¹, sermaye şirketleri unvanlarının sonunda “*Limited*” veya “*Berhad*” ifadelerini bulundurmalıdır⁸². İngiltere Şirketler Kanunu md 58/1’e göre, halka açık sermaye şirketlerinin ticaret unvanında “*public limited company*” veya “p.l.c.” ifadelerine⁸³; söz konusu Kanun md 59/1’e göre, sermaye şirketlerinin ticaret unvanlarında “*limited*” veya “*ltd.*” ifadelerine⁸⁴ kural olarak yer verilmelidir⁸⁵.

⁷⁷ Çağlar ve Özdamar (n 1) 123.

⁷⁸ Yongalık (n 1) 22.

⁷⁹ Bkz <<https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/index.html>> Erişim Tarihi 21.08.2019. İsviçre’de ticaret unvanlarının yapısına ve tacirin niteliğine göre unvanlarda belirtmesi aranan ifadelerle ilişkin düzenleme için bkz. *Anleitung und Weisung an die Handelsregisterbehörden für die Bildung und Prüfung von Firmen und Namen*, Nr 15.

⁸⁰ İngiltere’de gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanı belirleme zorunluluğu bulunmamaktadır. Almanya’da 1998 öncesinde gerçek kişilerin ticaret unvanının oluşturulma şekli Türk Hukuku ile paraleldi. Ancak günümüzde, gerçek kişilerin ticaret unvanlarında ad ve soyadlarının belirtilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

⁸¹ Kanun metni için bkz <<https://sso.agc.gov.sg/Act/CoA1967#pr27->> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁸² Tacirin tüzel kişi olması halinde, ticari şirketin niteliğine göre unvanlarda bulundurulması gereken ifadeler için bkz Michael J. Munkert and Christian Seidl, “Austria”, in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 28, 35, 38, 41; Attila Kovács, “Hungary” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 99, 102, 104; Sergio Finulli ve Michael J. Munkert, “Italy” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 117, 120, 123, 127; Smeu ve Turta (n 30) 179, 181, 183, 185.

⁸³ Galler yönetiminde bu ifadelerin yerine “Cwmni Cyfyngedig Cyhoeddus” veya “CCC” ifadeleri kullanılmalıdır.

⁸⁴ Galler yönetiminde bu ifadelerin yerine “cyfyngedig” veya “cyf” ifadeleri kullanılmalıdır.

⁸⁵ İngiltere Şirketler Kanunu md 58/3 ve md 60’ta, bu kurallara kamuya yararlı dernek ve vakıf işletmeleri bakımından muafiyet getirilmektedir.

C. Tescil Süreci

1. Türk Hukukunda⁸⁶

TTK md 39'a göre, ticari faaliyetlerde ticaret unvanının kullanılması zorunludur. Bu nedenle, ticaret unvanlarının tescil prosedürünün hızlı olması, ticari hayatın aksamaması için önem taşımaktadır. Nitekim ticaret unvanlarının tescili, markalarda olduğu gibi uzun bir prosedüre sahip değildir. TSY md 13/1'e göre, unvanların tescil işlemleri MERSİS üzerinden yürütülmektedir. Unvanın tescili için, öncelikle tacirin veya TSY md 22/2'de belirtilen nitelikte tacirle ilgili olan bir kişinin MERSİS'e kayıt yaptırması gerekmektedir⁸⁷. Ticaret unvanının tescil başvurusu, "kuruluş başvurusu" veya "değişiklik başvuruları" adı altında yapılmaktadır.

Kuruluş işlemlerinde unvan başvurusu, işletme veya şirket kuruluş işlemleri ile aynı anda yapılmaktadır. Unvan başvurusu, MERSİS üzerinden kuruluş başvurusunun seçilmesi ile başlamaktadır. Daha sonra tacirin veya ticari işletmenin niteliğine göre ilgili sekme tercih edilerek başvuruya devam edilmektedir⁸⁸. Ardından ilgili sekmede unvana ilişkin daha detaylı bir ayırım varsa bu ayırım seçilmekte⁸⁹ ve tescil başvurusu yapılan sicil müdürlüğü belirlenmektedir. Bu işlemlerin tamamlanmasıyla MERSİS, tacirin veya ticari işletmenin niteliğine göre mevzuatta aranan şartlara uygun olarak kuruluş için gerekli unsurları gösteren bir ekran oluşturmaktadır. Bu ekranda bulunan unsurlardan biri de ticaret unvanıdır. Ayrıca belirtilen kategorilerde yapılan seçimlere göre, unvan için mevzuatta aranan standartları sağlayan bir altyapı MERSİS tarafından oluşturulmaktadır. Örneğin, kuruluş başvurusu sekmesinin seçilmesinden sonra ticari işletme sekmesinin açılması, gerçek kişilere ait ticari işletme seçeneğinin belirlenmesi ve yetkili sicil müdürlüğünün seçilmesi halinde ("kuruluş başvurusu" → "ticari işletme" → "gerçek kişilere ait ticari işletme" ve "yetkili sicil müdürlüğü"), MERSİS, başvuru sahibini unvan belirleyeceği sayfaya yönlendirmektedir. Bu kapsamda öncelikle sistem üzerinden gerçek kişiye ait bilgiler girilerek gerçek kişi işletme sahibi olarak belirlenmelidir. Sistem, ticaret şirketlerinin bu kuruluş şeklinde işletme sahibi olarak belirlenebilmesine engel olmaktadır. Ardından unvan rezerve edilmek istendiğinde unvanın çekirdek kısmı olan gerçek kişinin adı ve soyadı doğrudan unvan belirleme sekmesinde görünmektedir. Başvuru sahibine

⁸⁶ Bu başlık altında yapılan açıklamalarda, 28.02.2019 tarihinde Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü Şirketler Dairesi ile yapılan mülakat esas alınmaktadır.

⁸⁷ MERSİS'e TC kimlik numarası, pasaport numarası ve mavi kart numarası ile kayıt yaptırılabilir. Kayıt için kullanıcının iletişim adresini (telefon ve e-posta) belirtmesi ve kaydını e-posta ile teyit etmesi gerekmektedir. Sistem e-devlet aracılığı ile de kullanılabilir.

⁸⁸ Söz konusu sekmeler, "anonim şirket", "limited şirket", "ticari işletme", "şube", "kollektif şirket", "komandit şirket", "donatma iştiraki" ve "kooperatif" tir. Unvan hangi şirket yapısına uygunsa o başlık seçilerek tescil başvurusuna devam edilmelidir.

⁸⁹ Örneğin anonim ve limited şirketlerde pay sahibinin birden fazla olması veya tek pay sahibi olması; şubede merkezini yurt içinde olması veya yurt dışında olması; ticari işletmede işletmenin gerçek kişilere, derneklere, vakıflara, kamu tüzel kişilerine ait olması gibi belirtilmesi gereken kategoriler bulunmaktadır. Unvanın çekirdek kısmının alt yapısı bu kategorilerin işaretlenmesi yoluyla MERSİS tarafından oluşturulmaktadır.

yalnızca ek kullanma serbestisi tanınmaktadır. Bir başka örnek olarak derneklere ait ticari işletme için unvan rezerve edilme süreci gösterilebilir. Bu durumda, kuruluş başvurusu, ticari işletme sekmeleri tercih edildikten sonra derneklere ait ticari işletme seçeneği belirlenmeli ve derneğin adı belirtilmelidir (“kuruluş başvurusu”→ “ticari işletme”→ “dernek işletmesi”, “dernek adı” ve “yetkili sicil müdürlüğü”). İşletmenin tescil edileceği sicil müdürlüğü seçildikten sonra, başvuru sahibi unvanın rezerve edilebileceği sayfaya yönlendirilmektedir. Unvan belirlenirken TTK md 44/1’e uygun olarak “dernek adı” ve “işletmesi” ifadeleri sistem tarafından otomatik olarak belirtilmektedir. Başvuru sahibine yalnızca ek kullanma yetkisi verilmektedir. Son olarak anonim şirketlerin unvan başvurusunu açıklamanın faydalı olacağı kanaatindeyiz. Kuruluş başvurusu, anonim şirket sekmelerinin işaretlenmesi; alt tür olarak tek pay sahipli anonim şirket seçeneğinin belirlenmesi ve tescil yapılacak sicil müdürlüğünün seçilmesi üzerine unvanın belirlenebileceği ekran açılmaktadır (“kuruluş başvurusu”→ “anonim şirket”→ “tek pay sahipli anonim şirket” ve “yetkili sicil müdürlüğü”). Anonim şirketlerde unvanın bu ekran üzerinden belirlenebilmesi için öncelikle pay sahibinin belirtilmesi gerekmektedir⁹⁰. Daha sonra unvan rezerve işleminin yapılabileceği ekran açılmaktadır. Başvuru sahibi unvanında bulunmasını istediği ekleri serbestçe yazabilmektedir. Şirketin faaliyet konusu, açılan sekme içerisinden belirlenebilmektedir. Faaliyet konusuna ilişkin kelimeler ek bölümünde kullanılamamaktadır. Ayrıca ek bölümünde “anonim” ifadesinin kullanılmasına izin verilmemektedir⁹¹.

Başvuru sahibi tescil konusu unvanı rezerve etme imkânına sahiptir. Unvanın MERSİS üzerinden rezerve edilmesi, ilgili kişiye kazanılmış bir hak bahşetmemektedir⁹². Sicil müdürü veya müdür yardımcısı, rezerve edilen unvanın tescilini reddetme yetkisine sahiptir. Örneğin unvan, yanıltıcı olduğu gerekçesiyle reddedilebilir. Unvanı rezerve süresi üç gündür⁹³. Bu süre içinde, kuruluş için gerekli diğer bilgi ve belgeler sisteme girilmeli ve kuruluş başvurusu sistem üzerinden yetkili sicil müdürlüğünün onayına sunulmalıdır. Unvan başvurusu, sicil müdürlüğü tarafından onaylanmadıkça, başvuru için sicil numarası veya MERSİS numarası verilmemektedir.

Rezerve edilen ticaret unvanı, kuruluş işlemleri ile birlikte başvurunun yapıldığı yetkili sicil müdürlüğü tarafından incelenmektedir. İncelemeye ve tescile yetkili kişi, sicil müdürü ve müdür yardımcısıdır. Uygulamada inceleme aşamasında unvanın

⁹⁰ MERSİS, Limited şirketlerde bu yönde bir şart aramamaktadır.

⁹¹ Bu esasın mevzuatta bir karşılığı bulunmamaktadır. Anonim şirkete ilişkin unvan rezerve işlemlerinde “limited, kollektif” ifadeleri ek olarak kullanılabilir. Ayrıca limited şirkete ilişkin unvan rezerve “limited” ifadesi de kullanılabilir. Sistem olarak belli bir kelimenin kullanılmasına kanuni dayanak olmaksızın sınır getirmek yerine, yanıltıcı, gerçeğe aykırı veya kamu düzenine aykırı olarak değerlendirilip unvan başvurusunun reddedilmesi usule daha uygun olacaktır.

⁹² Unvanın rezerve edilmesiyle birlikte başvuru sahibine rezerve işlemine ilişkin e-posta gönderilmektedir.

⁹³ MERSİS’te unvan rezerve süresi, 2017 Mart ayına kadar 15 gün olarak uygulanmıştır. Bu yönde ayrıca bkz Necla Akdağ Güney, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatında Ticaret Sicili* (İstanbul Ticaret Odası, 2011) 51.

mevzuata uygunluğu incelenirken belirli bir uygulama standardı bulunmamaktadır. Bazı sicil müdürlükleri, başvurunun MERSİS'in aradığı kriterlere uygun olmasını yeterli görürken; bazıları mevzuata uygunluk açısından daha detaylı bir araştırma yapmaktadır.

Unvan başvurusunun reddedilmesi halinde, red gerekçesi belirtilmelidir. MERSİS, red kararı verilmesi halinde gerekçe kısmının boş kalmasına izin vermemektedir. Başvurunun onaylanması halinde, tescil işlemi tamamlanmaktadır. Onaylama işlemi geri alınmamaktadır.

2. Karşılaştırmalı Hukukta

Ticaret unvanlarının tescil işlemleri, yürütme organı ve yargı organları nezdinde olmak üzere iki farklı şekilde tescil edilmektedir. Örneğin, İngiltere'de ve Singapur'da bakanlık birimleri unvan tescili işlemlerinde yetkili iken, Almanya ve Güney Kore'de özel yetkili mahkemeler unvanların tescili işlemlerini yürütmektedirler⁹⁴. Ayrıca, sicil kayıtları bazı ülkelerde bölgesel bazda tutulurken; bazılarında merkezi sicil sistemi bulunmaktadır⁹⁵.

Bazı ülkelerin unvan başvurularının rezerve edilmesine izin verdikleri görülmektedir. Bu ülkelerde unvanın rezerve edilme süresi, Türk hukukuna göre görece daha uzundur. Örneğin, Singapur'da ve Yunanistan'da unvanın rezerve süresi iki ay, Malezya'da üç aydır⁹⁶. Ayrıca Singapur Şirketler Kanunu md 27/13'e göre, rezerve süresinin 60 gün daha uzatılabilmesi mümkündür. Buna karşılık İsviçre⁹⁷ ve İngiltere'de⁹⁸ unvanın rezerve edilme imkânı bulunmamaktadır.

D. Ticaret Unvanının Değiştirilmesi

1. Türk Hukukunda

Tescil edilen bir unvanın sonradan değiştirilebilmesi mümkündür. Unvanın değiştirilmesi, sicil müdürlüğü tarafından re'sen veya ilgili kişinin⁹⁹ talebi üzerine gerçekleşmektedir. Talep üzerine değişiklik süreci, MERSİS üzerinden değişiklik yapma talebi ile başlatılmaktadır. Değişiklik talebinin sicil müdürlüğü tarafından kabul edilmesi üzerine, değişiklik konusuna ilişkin dayanak belge aranabilmektedir.

⁹⁴ Alman Ticaret Kanunu md 8/1; Korean Group, "Report Q 155" in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* 1, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁹⁵ AIPPI (n 20) 3-4.

⁹⁶ Tan Cheng Han (n 28) 42; Vasiliki Vavitsa-Hohenau, "Greece" in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 357.

⁹⁷ Bkz <<https://www.regix.ch/de/index/faq>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁹⁸ Bkz Guidance Incorporation and Names, Nr 1.6, <<https://www.gov.uk/government/publications/incorporation-and-names/incorporation-and-names>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

⁹⁹ Talepte bulunabilecek kişiler için bkz TSY md 22.

Örneğin, anonim şirketin ticaret unvanı değiştirilmek istendiğinde, bu hususa ilişkin genel kurul kararı sisteme yüklenmelidir. Daha sonraki aşamalar kuruluştaki unvan rezerve süreci ile aynı şekildedir.

Sicil müdürlüğü tarafından unvan üzerinde iki farklı şekilde değişiklik yapılabilir. İlk olarak, unvanın mevzuata aykırı olarak tescil edildiği fark edilmiş olabilir. Diğer bir ifadeyle, unvan sehven mevzuata aykırı olmasına rağmen tescil edilmiştir. Bu hususta yapılacak değişikliğe ilişkin mevzuatta bir prosedür belirlenmemiştir. Sicil müdürlükleri unvan sahipleri ile irtibata geçmekte ve unvan sahiplerinin görüşleri de dikkate alınarak hareket edilmektedir. Değişiklik, unvanın TTSG’de ilan edilmesinden sonra yapılmışsa düzeltme ilanı yayımlanmaktadır.

Unvanın değiştirilmesi bir mahkeme kararına dayanabilmektedir. Uygulamada genellikle unvanın terkinine ilişkin ilamlar yalnızca belirli ifadelerin unvandan terkin edilmesine ilişkindir. Diğer bir ifadeyle, unvandaki ifadelerin terkin edilmesi sonucu unvanın mevzuata uygun olup olmayacağı kontrol edilmemekte; mevzuata aykırı hale gelmesi durumunda unvan sahibine unvanın mevzuata uygun hale getirilmesi için bir süre verilmemektedir. Sicil müdürlüğü ilamın gereğini yerine getirirken unvan sahibi ile irtibata geçip terkin sonrası unvana eklenmesi gereken işaret hususunda unvan sahiplerinin görüşlerini dikkate almaktadır. Ancak unvan sahibi ile irtibata geçilemiyorsa ve ilam gereği terkin edilecek işaretler unvanın mevzuata uygunluğu açısından esaslı bir fonksiyona sahipse, ilamın gereği yerine getirilememektedir. Çünkü MERSİS, unvanın mevzuatta bulunması aranan ifadelerinin silinmesine tek başına izin vermemektedir. Örneğin ek kısmın terkin edildiği yalnızca faaliyet konusu ve şirket türünün olduğu “İnşaat Sağlık Limited Şirketi” ifadesi, MERSİS’te unvan olarak kaydedilememektedir.

Kanaatimizce, sicil müdürlüklerinin tescil edilmiş unvanda re’sen değişiklik yapabilmesine ilişkin uygulamanın mevzuat ile düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ilama bağlı değişiklik hallerinde, unvandaki ifadenin terkin edilmesi üzerine geriye kalan bölümün mevzuata aykırı hale gelmesi söz konusu ise ilamın yerine getirilme usulü de düzenlenmelidir. Bu kapsamda, Ticaret Sicili Müdürlüğü ilama bağlı değişiklik yaptığında unvanın mevcut hali mevzuata aykırı hale geliyorsa, Ticaret Sicili Müdürlüğü ilama bağlı bir değişikliği yapmadan önce unvan sahibine belli bir süre vererek mevzuat uyarınca gerekli eklemeleri yapmasına imkân tanınmalıdır. Unvan sahibince söz konusu eklemeler yapıldıktan sonra Ticaret Sicili Müdürlüğüne ilama bağlı değişiklikler yapılmalıdır. Bu noktada unvan sahibine tanınacak süre çok kısa tutulmalı, birkaç günle sınırlandırılmalıdır. Aksi takdirde, hukuka aykırılığı ilamla belirlenmiş bir unvanın tescilinin hukuken geçerli kalmasının yolu açılmış olur. Bunun önlenmesi için unvan sahibine gerekli değişikliği yapması için verilen kısa sürede değişiklik yapılmaz ise unvan resen terkin edilmelidir.

2. Karşılaştırmalı Hukukta

Ticaret unvanı, unvan sahibinin talebi, kamu kurumunun kararı veya mahkeme kararı nedeniyle değiştirilebilmektedir.

Unvan sahipleri, ticaret unvanını değiştirme hakkına sahiptirler. İngiltere’de unvan sahibinin değişiklik talebinde bulunabileceği haller İngiltere Şirketler Kanunu md 78 ve md 79’da düzenlenmektedir. İngiltere Şirketler Kanunu md 78’e göre, şirketin unvan değişikliği yönünde karar alması halinde, ticaret unvanı değiştirilebilmektedir. Bu durumda, unvan değişikliğine ilişkin karar örneği sicile bildirilmelidir¹⁰⁰. İngiltere Şirketler Kanunu md 79’a göre, şirket ana sözleşmesinde ticaret unvanını değiştirmek için farklı bir usul benimsenmişse, bu usule göre de unvan değiştirilebilmektedir. Bu durumda, değişikliğin şirket ana sözleşmesine uygun olarak yapıldığı sicile bildirilmelidir. Şirketlerin unvan değişikliğine ilişkin kararı kendi inisiyatiflerinden kaynaklanabileceği gibi, tür değiştirme, konkordato sürecinin olumlu sonuçlanması veya tasfiyeden dönme gibi durumların gereğini yerine getirmekten de kaynaklanabilmektedir¹⁰¹.

Ticaret unvanları, tescile yetkili makam veya başka bir kamu kurumunun kararı ile de değiştirilebilmektedir. Bu durumda yetkili kamu kurumu, esas olarak unvan sahibinden unvanın mevzuata uygun hale getirilmesini talep etmektedir. Diğer bir ifadeyle, yetkili kamu kurumu, mevzuata göre tescil edilmemesi gerekirken bir şekilde tescil edilmiş bir unvanın, unvan sahibi tarafından mevzuata uygun olacak şekilde değiştirilmesini isteyebilmektedir.

Kamu kurumları, unvan değişikliği talebine re’sen veya talep üzerine karar verebilmektedir. Kamu kurumlarının re’sen değişiklik talebi, esas olarak unvanın sehven mevzuata aykırı olarak tescil edilmesi veya tescilden sonra mevzuata aykırı hale gelmesi nedeniyle. Örneğin İngiltere’de, tescil sırasında *Companies House*’a yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi¹⁰², şirketin faaliyetleri esas alındığında ticaret unvanının kamuya zarar verecek ölçüde yanıltıcı olması¹⁰³; unvanında “limited” veya “Ltd.” ifadesini kullanmaktan muaf tutulan şirketin muafiyet şartlarını sonradan yitirmesi¹⁰⁴ ticaret unvanının değiştirilmesine karar verilecek durumlardır.

Kamu kurumları, ticaret unvanının değiştirilmesine menfaati bulunan kişilerin talepte bulunması üzerine karar verebilmektedir. Örneğin Singapur’da menfaati bulunan herkes, sicil memurundan tescilli unvanın değiştirilmesini talep

¹⁰⁰ İngiltere Şirketler Kanunu md 78/2’ye göre, şirketin unvan değişikliği kararı belli bir kanuni şartın/kararın yerine getirilmesine yönelik ise, bu durum ve genel kurulun yapılp yapılmadığı bildirimde belirtilmelidir.

¹⁰¹ Örnek düzenlemeler için bkz İngiltere Şirketler Kanunu md 63, 73, 74, 89-111 ve md 1033.

¹⁰² İngiltere Şirketler Kanunu md 75.

¹⁰³ İngiltere Şirketler Kanunu md 76.

¹⁰⁴ İngiltere Şirketler Kanunu md 64.

edebilmektedir¹⁰⁵. Bu talep, esas olarak tescil edilen unvanın daha önce tescil edilmiş bir unvana ayırt edilemeyecek ölçüde benzer olmasına dayanmaktadır¹⁰⁶. Unvanın değiştirilmesine ilişkin itirazın dayanağı ancak önceki tescilli bir unvan olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ticaret unvanı dışındaki ticari ad ve işaretler, unvanın tesciline itiraz için dayanak oluşturamamaktadır¹⁰⁷.

İlgili kamu kurumunun unvanın değiştirilmesini talep edebilmesi, belli bir süreye tabi tutulmaktadır. İngiltere’de unvanın yanlış veya yanıltıcı beyan ile tescil edilmesi sağlanmışsa, bu unvanın değiştirilmesi kararı beş yıl içinde verilmelidir¹⁰⁸. Buna karşılık, hem İngiltere’de hem de Singapur’da unvan değişikliği kararı, önceki tescilli bir unvana benzerlik nedeniyle verilmekteyse bu süre bir yıldır¹⁰⁹. Unvan değişikliği kararının belli bir süre içinde verilmesinin yanı sıra, İngiltere’de kararın yazılı olarak unvan sahibine bildirilmesi aranmaktadır.

Değişiklik kararının unvan sahibine bildirilmesi üzerine, unvan sahibi, kendisine tanınan süre içinde¹¹⁰ unvan değişikliğini gerçekleştirmelidir. Bununla birlikte, unvan sahibinin karara itiraz etmesi veya karara karşı yargı yoluna başvurması da mümkündür¹¹¹. Eğer unvan sahibi hem kararın gereğini yerine getirmez hem de karara karşı itiraz etmezse, unvan sahibinin veya unvan sahibi tüzel kişi ise yöneticilerin hukuki veya cezai sorumluluğu doğabilmektedir¹¹². İngiltere Şirketler Kanunu md 56/4’e göre, unvan sahibi değişiklik talebinde bakanlığın değişikliğe ilişkin bildirimini de sunmalıdır.

Kanaatimizce, Türk hukukunda ticaret unvanının re’sen değişikliğine ilişkin düzenleme yapılırken, İngiltere’deki düzenlemelerin dikkate alınmasında fayda bulunmaktadır. Ayrıca Singapur’daki gibi üçüncü kişilere tescile itiraz hakkının tanınması, tescil öncesi işlemlerden doğan uyuşmazlıkların önüne geçecektir. Üçüncü

¹⁰⁵ Singapur Şirketler Kanunu md 27/2.

¹⁰⁶ İngiltere’de de tescil edilmiş bir unvan önceki tescilli bir unvan ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer ise, *Companies House* unvanın değiştirilebilmesini talep edebilmektedir. Ancak bu durum için menfaat sahibi kişilerin itiraz etmesine ilişkin bir başvuru yolu öngörülmemektedir, bkz İngiltere Şirketler Kanunu md 67.

¹⁰⁷ Johnson (n 32) 696.

¹⁰⁸ İngiltere Şirketler Kanunu md 75.

¹⁰⁹ İngiltere Şirketler Kanunu md 67/2; Singapur Şirketler Kanunu md 27/2. Singapur’da ilgili kişinin tescile itirazı, sicil memuru tarafından reddedilirse; itiraz eden kişi otuz gün içinde sicil memurunun kararına karşı Bakanlığa başvurabilmektedir. Bakanlığın bu husustaki kararı nihaidir.

¹¹⁰ İngiltere’de unvan değişikliği mevzuatta esas olarak altı haftalık bir süre öngörülmektedir. Ancak bu süre kesin süre niteliğinde değildir. *Companies House*, verilen süre bitmeden önce ek süre verebileceği gibi, unvan değişikliği kararında mevzuatta belirtilen süreden daha uzun bir süre de tanıyabilmektedir. Mevzuatta unvan sahibine verilecek süreye ilişkin azami bir sınır bulunmamaktadır. Uygulamada, genellikle unvan sahibine 12 haftalık bir süre tanınmaktadır, bkz Nicholas Bourne, *Bourne on Company Law* (6. Edition, Routledge, 2013) 82; E-mail from Paul Coles, <enquiries@companies-house.gov.uk> (24.05.2018). Singapur’da da unvan değişikliğine ilişkin kararın yerine getirilmesi için tanınan süre altı haftadır. Ancak sicil memurunun daha uzun bir süre belirlemesi mümkündür, bkz Singapur Şirketler Kanunu md 27/2.

¹¹¹ İngiltere Şirketler Kanunu md 76’ya göre, bu madde kapsamında verilen unvan değişikliği kararına karşı üç hafta içinde mahkemeye başvurulmalıdır. Mahkeme, itirazı reddederse, unvan değişikliği kararının yerine getirilmesi için gereken süreyi belirlemelidir. Singapur Şirketler Kanunu md 27/2’ye göre, unvan sahibi, sicil memurunun kararına karşı otuz gün içinde Bakanlığa itiraz etmelidir. Bakanlığın verdiği karar nihaidir.

¹¹² İngiltere Şirketler Kanunu md 68/5, 75/6, 76/7; Singapur Şirketler Kanunu md 27/2B.

kişilere tescile itiraz hakkı verilmesi söz konusu olursa, bu itirazın Ticaret Bakanlığına MERSİS üzerinden yapılması gibi bir seçenek de benimsenebilir. Bu sayede, itirazlar tek bir merkez tarafından incelenir ve uygulamada yeknesaklık sağlanmış olur.

II. Ticari Ad ve İşaretlerin Korunması Açısından Ticaret Unvanının Tescil Süreci

A. Önceki Tescilli Ticaret Unvanları Yönünden

1. Türk Hukukunda

Ticaret unvanları, unvan sahibinin niteliğine bakılmaksızın tüm ülkede korunmaktadır¹¹³. Ayrıca ticaret unvanı, bir bütün olarak korunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, unvana sağlanan korumanın kapsamı, unvanın çekirdek veya ek bölümüne göre değişmemektedir.

Ticaret unvanının korunması için tescil işlemi, kurucu bir etki doğurmamaktadır. Bu nedenle, ticaret unvanı tescil edilmemiş olsa bile, unvan sahibi unvan üzerinde hak sahibi olduğu andan itibaren başka kişilerin unvanını kullanmasını engelleyebilmektedir¹¹⁴. Ancak sicil sisteminin temel fonksiyonlarından biri, unvanların tescil sonrasında korunması açısından fayda sağlamasıdır. TTK md 50'ye göre, tescilli ticaret unvanını kullanma hakkı yalnızca unvan sahibine aittir. Bu nedenle, bir ticaret unvanı tescil edildikten sonra, aynı unvanın bir başka kişi tarafından tescil edilmesine izin verilmemektedir. Bu hususta, tacirlerin veya ticari işletmelerin faaliyet alanının farklı olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Unvan sahipleri birbirleriyle ilgisiz alanlarda faaliyet yürütecek olsalar bile aynı unvanı kullanmamaktadırlar. Ayrıca MERSİS, tescil edilmiş bir unvanın aynıısının bir başka kişi tarafından unvan olarak tescil edilmesine izin vermemektedir.

Unvan sahiplerinin ticaret unvanları üzerindeki hakkı, yalnızca unvan ile “aynı” olan ticaret unvanlarının tescil edilmelerini veya kullanılmalarını önlemekle sınırlı değildir. Tescil edilmiş ticaret unvanı ile “ayırt edilemeyecek kadar benzer veya iltibas oluşturacak nitelikteki” unvanların da tescil edilmemeleri veya kullanılmamaları önem arz etmektedir. TTK md 45 ve Tebliğ md 5/1'e göre, önceki tescilli unvandan ayırt edilmesini sağlayan bir ek bulunmaksızın sonraki unvan başvurusu tescil edilmemelidir. Diğer bir ifadeyle, “ek”in, ticaret unvanına ayırt edici bir nitelik kazandırması gerekmektedir. Tebliğ md 5/4'e göre, tescilli bir unvandan yalnızca şirket türü farklı olan, diğer bölümleri aynı olan bir unvan başvurusu tescil

¹¹³ 6102 sayılı TTK öncesinde, gerçek kişilere ait ticaret unvanları kural olarak tescil edildiği sicil müdürlüğü çevresinde korunmaktaydı. Yalnızca 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu md 5'te seyahat acenteleri yönünden bu kurala bir istisna getirilmekteydi, bkz RG 28.09.1972, S 14320.

¹¹⁴ Ticaret unvanının tescil edilmemesi halinde, unvan sahibi haksız rekabet hükümlerine veya TMK'nin adın korunmasına ilişkin hükümlerine başvurabilmektedir, Çağlar ve Özdamar (n 1) 134.

edilemez. Örneğin, “C Turizm Limited Şirketi” ticaret unvanı daha önce tescil edilmiş ise, “C Turizm Anonim Şirketi” ifadesi ayırt edici bir ek kullanılmadan tescil edilememektedir.

Unvanların ayırt edilemeyecek kadar benzer olması veya karıştırılma tehlikesinin bulunması hususunda, ilgili unvan sahiplerinin faaliyet konuları önem taşımaktadır. Tacirlerin faaliyet konuları birbirleriyle ilgisiz ise, ayırt edilemeyecek kadar benzerliğin veya karıştırılma tehlikesinin varlığından kural olarak söz edilemez¹¹⁵. Buna karşılık, bir unvan aynı faaliyet konusunda, bir başkası tarafından tescil edilemez. Bu konuda esas alınması gereken ölçü TTK md 52’de öngörülmüştür. Buna göre, ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması yasaktır. Ancak 28913 sayılı ve 14.02.2014 tarihli Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de TTK md 52’de öngörülen korumayı zayıflatacak nitelikte tescile ilişkin düzenlemeler öngörülmüştür. Buna göre, tescil edilmiş bir unvan ile aynı eke sahip olan unvan başvurusunun ilk faaliyet konusunun önceki tescilli unvanın ilk faaliyet konusu ile aynı olmaması; unvanın tescil edilmesi için yeterli kabul edilmektedir. Bu konuda Tebliğ’de verilen örneğe göre, “B İnşaat Otomotiv Sanayi Anonim Şirketi” ticaret unvanı daha önce tescil edilmiş ise, “B Turizm İnşaat Sanayi Anonim Şirketi” ticaret unvanı ayırt edici ek yapılmadan tescil edilebilecektir. Her iki unvanda da inşaat konusu ortak olarak yer almasına rağmen, inşaat sözcüğünün bir unvanda ilk sırada, diğer unvanda ise ikinci sırada yer alması nedeniyle tescilde bir sakınca görülmemiştir. Oysa bu iki unvan arasında inşaat konusu yönünden ticari dürüstlüğe aykırı olarak iltibas olduğundan, TTK md 52 uyarınca ikinci unvanın tescil edilmemesi gerekir. Zira ticaret unvanlarının tescil edilebilmesi için ek kullanılmasının zorunlu olduğu durumlarda, ekin ticaret unvanına ayırt edici bir nitelik kazandırması gerekmektedir. Hâlbuki Tebliğ’deki faaliyet konularının aynılığı durumunda, faaliyet konularının ilkinde başka bir faaliyet türünün ek olarak belirtilmesinin ayırt edicilik kriterini sağladığı yönünde bir ön kabul, her zaman sağlıklı sonuç vermeyecektir. Özellikle aynı şirket türüne ilişkin çekirdek kısmı aynı olan iki farklı ticaret unvanı düşünüldüğünde, faaliyet konularını içeren ek kısmının başına yeni bir faaliyet alanının eklenmesinin ticaret unvanları arasındaki karıştırılma riskini ortadan kaldırdığını söylemek hiç de kolay olmayacaktır. Zira ticaret unvanlarının içinde bulunan faaliyet alanlarının ayırt edilemeyecek derecede benzer bir nitelikte olması, ticaret unvanlarının karıştırılma riskini artırmaktadır. Kanunla getirilen düzenlemenin açıklığı karşısında Tebliğ’de bütün faaliyet konularının iltibas açısından dikkate alınmaması, TTK’nın ticaret unvanlarının korunması için arzu ettiği

¹¹⁵ Geçmişte faaliyet konularının farklılığı iltibas yönünden uygulamada dikkate alınmamaktaydı. Ancak günümüzde unvan sahiplerinin faaliyet alanlarının aynı veya yakın olması gerektiği uygulamada ve doktrinde kabul edilmektedir. Faaliyet konularının aynı veya benzer olması gerektiği yönünde görüş ve yargı kararları için bkz Özbey (n 19) 113; Mehmet Emin Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler Arasında Karıştırılma Tehlikesi* (Yetkin, 2014) 85; Yargıtay HGK, E 2017/1298, K 2019/335, T 21.03.2019 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 21.08.2019. İltibas yönünden faaliyet konularının aynı veya benzer olmasının aranmaması gerektiği yönündeki yargı kararları için bkz Yargıtay 11. HD, E 2002/342, K 2002/3318, T 09.04.2002, KİBB; Yargıtay 11. HD, E 2004/828, K 2004/10546, T 01.11.2004, KİBB.

standartları sağlama amacıyla bağdaşmamaktadır. Ayrıca, Tebliğ md 5/3 hükmü, bir ticari işaret olan markalardaki iltibasa ilişkin esaslar ve içtihat ile de uyumlu değildir¹¹⁶. Bu nedenle, Tebliğ md 5/3 hükmü, TTK'nın unvana ilişkin hükümlerine aykırı olup hukuki bir temelden yoksundur¹¹⁷. Tebliğ'deki bu düzenlemenin Kanuna uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Dikkate alınması gereken bir husus, iki şirketin ticaret unvanlarının ayırt edici ek unsurları aynı olmakla birlikte faaliyet konuları farklı ise unvanlar arasında iltibas oluşmasa da, tanınmış bir ticaret unvanının aynısının veya benzerinin farklı bir faaliyet konusunda ticaret unvanı olarak tescili, somut olay yönünden yapılacak değerlendirme sonucunda ticari dürüstlüğe aykırı görülebilir. Örneğin Ülker Bisküvi Sanayi A.Ş.'nin faaliyet konusu gıda olmakla birlikte bir başka şirket Ülker Tekstil Sanayi A.Ş. şeklinde de bir unvan kullanmak isterse, ticari dürüstlüğe aykırı bir şekilde iltibas oluşur ki, ikinci unvanın tescil edilmemesi gerekir.

Uygulamada MERSİS, benzerlik incelemesini yaparken yalnızca aynı olan ifadeleri tespit edebilmektedir. MERSİS, Tebliğ md 5 hükmü esas alınarak hazırlanmıştır. Unvan rezerve edilmek istendiğinde, Tebliğ md 5'te yer alan esasa göre benzerlik incelemesi otomatik olarak yapılmaktadır. Bu nedenle, Tebliğ md 5'te yer alan şartları sağlayan bir unvan başvurusu MERSİS'te rezerve edilebilmektedir. Dolayısıyla bir unvanın tamamen aynısı olmamakla birlikte ayırt edilemeyecek derecede benzeri rezerve edilebilmektedir. Örneğin, "Karasu İnşaat Turizm Sanayi Anonim Şirketi" olarak tescilli bir unvan bulunmaktayken; "Karassu İnşaat Turizm Sanayi Anonim Şirketi" veya "Karasu Turizm İnşaat Sanayi Anonim Şirketi" adlarıyla unvan rezervi yapılabilmektedir.

Unvan başvurusunun incelenmesi aşamasında, sicil müdürlüğü benzerlik yönünden ek bir inceleme yapabilmektedir. Bu aşamada, unvan başvurusunun tescilli unvanlar ile benzer olup olmadığı MERSİS üzerinden veya TTSG üzerinden incelenebilmektedir¹¹⁸. Ancak bu inceleme yeterli bir düzeyde yapılamamaktadır. Ayrıca, söz konusu sorgu sayfalarında da unvanda bulunan ifadelerin birebir aynı olması halinde eşleşme ortaya çıkmaktadır. Örneğin unvan başvurusunda "Altın" ifadesi yer almaktaysa "Altın, Altındağ, Özaltın" gibi ifadelerin yer aldığı unvanlar görülebilmekteyken; "Altun, Altin, Altın" gibi ifadelerin bulunduğu unvanlar

¹¹⁶ Marka hukukunda karıştırma tehlikesi ve markalar arasında benzerlik bulunup bulunmadığına ilişkin öğretide kabul edilen esaslar ve içtihat daha kapsamlıdır. Bu nedenle, ticaret unvanları arasında iltibas bulunup bulunmadığı incelenirken marka hukukundaki iltibasa ilişkin görüşlerin ve içtihadın niteliğine uygun düştüğü ölçüde ticaret unvanları yönünden de dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir, bkz Bilge, *İltibas* 10; Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 383. Karıştırılma tehlikesi konusuna ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler* 57 vd.

¹¹⁷ Bilge, *İltibas* 10 dn 7, 21 dn 49; Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 383. Aynı yönde ayrıca bkz Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 434.

¹¹⁸ MERSİS'in unvan sorgulama sayfası, TTSG'nin unvan sorgulama sayfasından içerik olarak daha kapsamlıdır. Örneğin "yılmazlar" ek adı sorgulandığında MERSİS üzerinde kayıtlı 1457 unvan bulunurken, TTSG'de 1379 unvan bulunmaktadır.

görülemezdir¹¹⁹. Nitekim uygulamada, ayırt edilemeyecek kadar benzer olan ticaret unvanlarının tescil edildiği görülmektedir¹²⁰.

Kanaatimizce, unvan başvurularının önceki tescilli unvanlar ile benzerliği konusunda mevzuat ve uygulama, önceki tescilli unvanlara yeterli korumayı sağlamaktan uzaktır. Tebliğ md 5'teki unvanın çekirdek ve ek kısmı için farklı değerlendirme yapılmasını öngören hükümler düzeltilmelidir¹²¹. Yukarıdaki başlıkta bahsettiğimiz, sicil müdürüne değişiklik yetkisi veren detaylı bir düzenlemenin öngörülmesi¹²² ve menfaat sahibi olan kişilere tescile itiraz hakkının tanınması; önceki tescilli unvanların korunması açısından asgari bir koruma standardı sağlayacaktır¹²³. Ayrıca, MERSİS ve TTSG'deki unvan sorgulama sistemlerinin birebir aynı olmayan fakat benzer nitelikteki unvanları da gösteren bir altyapıya kavuşturulması gerekmektedir. Kanaatimizce Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından markalar için uygulanan sisteme benzer bir sistem ticaret unvanları için de oluşturularak, aynı ve ayırt edilemeyecek derecede benzer olan ticaret unvanları Ticaret Sicili Müdürlüğü tarafından resen yapılacak inceleme ile reddedilmeli, benzer olan ticaret unvanları ise hak sahiplerinin itirazı üzerine reddedilmelidir. Bu kapsamda ticaret unvanı tescil başvuruları ilan edilerek hak sahiplerine belli bir süre içinde ilana itiraz etme yetkisi verilmelidir. Bu amaçla yeteri kadar uzmanın da ticaret sicili müdürlüklerinde istihdam edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

2. Karşılaştırmalı Hukukta

Bir ticaret unvanının tescil edilebilmesi için önceki tescilli unvanlarla aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olmaması koşulu karşılaştırmalı hukukta yaygın olarak kabul edilmektedir¹²⁴. Şu kadar ki, İngiltere'de tescilli unvan ile aynı veya benzer olan unvan başvuruları, tescilli unvan sahibinin rızasının bulunması veya tescil edilecek şirket ile mevcut şirket arasında hâkim-bağlı şirket ilişkisinin bulunması halinde tescil edilebilmektedir¹²⁵. Bunun yanı sıra, karıştırma ihtimaline neden

¹¹⁹ Karşılaştırmalı hukukta, unvan incelemesi sırasında birebir aynı olmayan fakat benzerlik ihtimalinin bulunduğu unvanları da sorgulayabilmek mümkündür, bkz <<https://www.unternehmensregister.de/ureg/>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹²⁰ Örneğin 5205 sicil numaralı ve Alanya/Antalya merkezli "KARDEŞLER TURİZM İNŞ SAN VE TİC LTD ŞTİ" ile 79923 sicil numaralı ve Ankara merkezli "KARDEŞLER TURİZM İNŞ TİC VE SAN ANONİM ŞİRKETİ" arasında ayırt edilemeyecek derecede benzerlik bulunmaktadır. Yine "KARDEŞLER İNŞAAT TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ" adı ile 10074 sicil numaralı Sakarya merkezli, 1575 sicil numaralı Gönen/Balıkesir merkezli, 27662 sicil numaralı Bafra merkezli ticaret unvanları tescilli bulunmaktadır. Son olarak "KARDEŞLER İNŞAAT TİCARET VE SANAYİ LİMİTED ŞİRKETİ" unvanı ile 14330 sicil numaralı Mersin merkezli, 9093 sicil numaralı Trabzon merkezli ve 7759 sicil numaralı Elazığ merkezli ticaret unvanlarının tescil edilmiş olduğu tespit edilmiştir, bkz <https://www.ticaret sicil.gov.tr/sorgu_acik.php> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹²¹ Bilge, *İltibas* 21 dn 49.

¹²² Bu kapsamda sicil müdürüne unvanı inceleme konusunda ayırt edilemeyecek kadar benzerlik yönünden bir yetkinin verilmesi; benzerlik incelemesi ve iddiasının yargı organları veya kurulacak merkezi bir uyuşmazlık çözüm merkezi nezdinde incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

¹²³ Benzer yönde bkz Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 384.

¹²⁴ AIPPI (n 20) 4.

¹²⁵ Tescilli unvan sahibinin rızasını geri alması, sonraki unvanın tescilinin geçerliliğine engel oluşturmamaktadır, bkz İngiltere Şirketler Kanunu md 67/4, 2015/17 sayılı Yönetmelik md 8.

olacak nitelikte benzer olan ancak ayırt edilemeyecek kadar benzerliğin bulunmadığı unvanlar tescil edilebilmektedir¹²⁶. Karıştırılma ihtimalinin bulunduğu gerekçesiyle tescile yapılan itiraz mahkemeler nezdinde görülmektedir¹²⁷. Karıştırma ihtimalini ispat yükü, iddia sahibine aittir¹²⁸.

Unvan başvurusunun önceki ticaret unvanlarıyla aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olmaması yönünden genellikle sicilde kayıtlı ticaret unvanları dikkate alınmaktadır¹²⁹. Ancak Singapur’da, unvan rezerve edilme süresi uzun olduğu için bir unvanı daha önce rezerve etmiş kişiye de tescil edilen unvana itiraz etme hakkı verilmektedir. Buna karşılık, sicil memuru rezerve edilen ticaret unvanlarını doğrudan dikkate alamamaktadır¹³⁰.

Tescilli bir unvan sicilde kolaylıkla tespit edilebilmektedir¹³¹. Bu nedenle, aynı unvanın tekrar tescil edilmesini engellemekte güçlük bulunmamaktadır. Ancak ticaret unvanı başvurusunun önceki tescilli bir unvan ile benzer ya da ayırt edilemeyecek kadar benzer olup olmadığını tespit etmek nitelikli bir inceleme yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, İngiltere’de bir unvanın önceki tescilli bir unvandan ayırt edilemeyecek kadar benzer olup olmadığı incelenirken dikkate alınması gereken bazı esaslar kabul edilmektedir. İsviçre’de başvuru konusu unvan ile aynı olan tescilli bir unvanın bulunup bulunmadığının yanı sıra, başvuru konusu unvan ile benzer bir ticaret unvanı olup olmadığı da sorgulanabilmektedir¹³².

İngiltere Şirketler Kanunu md 66/2-3 ve md 67/2-3’e göre, benzerlik incelemesi yapılırken dikkate alınmayacak hususlar ile aynı olarak kabul edilecek işaretler yönetmelik ile düzenlenebilecektir. Bu hususlar, 2015/17 sayılı Yönetmelik’te düzenlenmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik md 7’de benzerlik incelemesinde dikkate alınacak ve alınmayacak ifade ve işaretler düzenlenmektedir. Söz konusu işaretler 2015/17 sayılı Yönetmelik ekinde üçüncü listede belirtilmektedir¹³³.

2015/17 sayılı Yönetmelik ekinin üçüncü listesi on paragraftan oluşmaktadır. Birinci paragrafa göre, tescil edilmek istenen unvandaki işaretin sicilde bulunan bir unvan ile aynı olup olmadığı, söz konusu bu listede belirtilen esaslara göre

¹²⁶ David Stone ve Lisa Ritchie, “The UK Company Names Adjudicators: success for brand owners?” (2011) 6(5) Journal of Intellectual Property Law & Practice 339.

¹²⁷ İsviçre Borçlar Kanunu md 956.

¹²⁸ Tan Cheng Han (n 28) 46.

¹²⁹ Singapur Şirketler Kanunu md 28/3AA; İngiltere Şirketler Kanunu md 66.

¹³⁰ Singapur Şirketler Kanunu md 28/3AA.

¹³¹ Bazı ülkelere ait unvan sorgulama sayfaları için bkz <<https://beta.companieshouse.gov.uk/company-name-availability>> <<http://wck2.companieshouse.gov.uk/wcframe?name=accessCompanyInfo>> <<https://www.zefix.ch/de/search/entity/welcome>> <<https://www.unternehmensregister.de/ureg/>> Erişim Tarihi 15.11.2019.

¹³² Söz konusu inceleme ücret karşılığı yapılmaktadır, detaylı bilgi için bkz <<https://www.regix.ch/de>> <<https://www.regix.ch/de/index/faq>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹³³ Ayrıca bkz Başlık 6.4, 6.5 <<https://www.gov.uk/government/publications/incorporation-and-names/incorporation-and-names#business-names>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

belirlenmektedir. Yönetmelik ekinin üçüncü listesine göre, benzerlik incelemesi yapılırken sıralı bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu sıralama, listede belirtilen paragraflara göre gerçekleştirilmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste ikinci paragrafında, benzerlik incelemesinde aynı olarak kabul edilen harf türleri gösterilmektedir. Örneğin, on farklı yazım türüne sahip “a” harfi, benzerlik incelemesi yapılırken aynı kabul edilmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste üçüncü paragrafına göre, şirket türünü ifade eden ve 2015/17 sayılı Yönetmelik ekinin ikinci listesinde belirtilen kavramlar benzerlik incelemesinde dikkate alınmamaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste dördüncü paragrafına göre, rakamlar ve bunların yazılışı ile okunuş ifadeleri aynı olan diğer kelimeler, para birimi işaretleri ve yazılışları benzer olarak kabul edilmektedir. Örneğin, ticaret unvanlarında bulunan “2, to, too, two” işaretleri aynı olarak kabul edilmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste beşinci paragrafında, benzerlik incelemesinde unvanın sonunda yer almak kaydıyla dikkate alınmayacak işaret ve ifadeler belirtilmektedir. Örneğin, ticaret unvanının sonunda yer alan “UK, GB” gibi ülke kısaltmaları, “NET, ORG, COM, CO” gibi ifadeler benzerlik incelemesinde dikkate alınmamaktadır. Ayrıca bu ifadelerin önünde veya yanında yer alan noktalama işaretleri de benzerlik incelemesinde göz ardı edilmektedir. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste altıncı paragrafına göre, önceki paragraflara göre değerlendirme yapılmasına rağmen bir sonuca varılamamışsa, değerlendirme konusu ifadelerdeki noktalama işaretleri dikkate alınmamaktadır. Ayrıca “*” “=” ve “#” işaretleri de benzerlik incelemesinde dikkate alınmamaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste yedinci paragrafına göre, isimlerin sonuna gelen çoğul eki benzerlik incelemesinde dikkate alınmamaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste sekizinci paragrafına göre, değerlendirilen ifadelerin ilk altmış karakteri dikkate alınmaktadır. Dikkate alınacak ilk altmış karakter hesaplanırken işaretler arasında bulunan boşluklar da hesaba katılmaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste dokuzuncu paragrafına göre, unvanın başında yer alan “@, the, www” ifadeleri dikkate alınmamaktadır. 2015/17 sayılı Yönetmelik eki üçüncü liste onuncu paragrafına göre, ifadelerde bulunan boşluklar dikkate alınmamaktadır.

İngiltere’de unvanlar arasındaki aynılık veya ayırt edilemeyecek kadar benzerlik incelemesi için öngörülen düzenlemeler detaylı olsa da, uygulama Türk hukukundan farklı değildir. Bir harf farklılığı, unvanın önceki tescilli unvanlarla aynı kabul edilmemesi için yeterli görülmektedir¹³⁴. Unvanın önceki tescilli unvanlar ile ayırt edilemeyecek kadar benzer olmamasına ilişkin kriterin uygulaması ise çok sınırlıdır¹³⁵.

Kanaatimizce, Türk hukukunda unvan başvurularının önceki tescilli unvanlarla benzerlik incelemesinin algoritmik hesaplamalarla tespit edilebileceği bir sisteme

¹³⁴ Stone ve Ritchie (n 126) 340; United Kingdom Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* 1, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹³⁵ United Kingdom Group (n 134) 1.

geçilene kadar, İngiltere’de olduğu gibi bir düzenlemenin öngörülmesi, yeknesaklığın sağlanması ve hukuki belirlilik açısından gereklidir.

3. Unvanın Kötü Niyetle Tescili

Türk hukukunda ticaret unvanının kötü niyetli olarak tesciline ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır¹³⁶. Ancak İngiltere’de ve Hong Kong’da ticaret unvanının kötü niyetle tescil edilmesini önlemek için çeşitli düzenlemeler öngörülmektedir. Bu yönde düzenleme yapılmasındaki temel gerekçe, henüz bir ülkede ticaret unvanını tescil ettirmemiş fakat başka bir yerde ticaret unvanını tescil ettirmiş veya kullanan bir kişiden, bu ülkede unvanını tescil ettirmeden önce söz konusu unvanı tescil ettiren bir başka kişinin menfaat sağlamasını engellemektir. Zira ilgili düzenlemeler, ticaret unvanına bir yerde tescil edilmesi veya kullanılması halinde uluslararası veya sınır aşan bir koruma sağlamamaktadır. Kötü niyetli tescile ilişkin düzenlemelerdeki amaç, fırsatçı tescillerin önüne geçmektir.

İngiltere’de ticaret unvanlarının kötü niyetle tescil edilmesini engelleyen düzenlemeler ilk kez 2006 tarihli Kanun ile kabul edilmiştir¹³⁷. Unvanın kötü niyetle tescili İngiltere Şirketler Kanunu md 69-74 arasında düzenlenmektedir. Kötü niyetli tescilin varlığını kabul etmek için belli şartların bir arada bulunması gerekmektedir. İngiltere Şirketler Kanunu md 69/1’e göre, unvanın kötü niyetle tescil edildiğini iddia eden kişi, iyi niyetli¹³⁸ olduğunu veya ticaret unvanı ile tescilli unvan arasında karıştırma ihtimaline neden olacak yeterlikte benzerlik bulunduğunu göstermelidir. Buna karşılık, İngiltere Şirketler Kanunu md 69/3’e göre, üçüncü kişinin hakeme başvurması üzerine, tescilli unvan sahibine savunma süresi verilmektedir. Tescilli unvan sahibi, İngiltere Şirketler Kanunu md 69/4’te belirtilen hususlardan en az birini ispat etmelidir¹³⁹. Aksi takdirde, itiraz eden kişinin başvurusu kabul edilmektedir.

İngiltere’de kötü niyetli tescile ilişkin itirazlar Fikri Mülkiyet Ofisi (*Intellectual Property Office*) bünyesinde kurulan Ticaret Unvanı Komisyonu’na (*Company Names*

¹³⁶ Öğretilen, bu durum “fırsatçı tescil/*opportunistic*” veya “ticaret unvanı korsanlığı/*company names squatting*” ifadeleriyle de tanımlanmaktadır, bkz Aydoğan (n 1) 27; Stone ve Ritchie (n 126) 340.

¹³⁷ Anonymous, “In Parliament” (n 56) 82. Bu düzenlemenin kabul edilmesindeki gerekçelerden biri, kötü niyetli tescillerin pazar payının yaklaşık 50 milyon pound olmasıdır, bkz Grahammer (n 20) 61 dn 24.

¹³⁸ Bu hususta mevzuatta kullanılan iyi niyet kavramı, İngiliz hukukundaki iyi niyet kavramından daha farklı değerlendirilmektedir. Unvanın tanınırlığı itiraz edenin iyi niyeti açısından dikkate alınmaktadır, bkz Stone ve Ritchie (n 126) 343; Johnson (n 32) 698.

¹³⁹ İngiltere Şirketler Kanunu md 69/4’e göre, şirket yetkilisi veya ortağı savunmasında, ticaret unvanını iyiniyetle tescil ettirdiğini veya itirazda bulunanın unvanın tescili nedeniyle menfaatinin önemli derecede olumsuz etkilenmeyeceğini ispat etmesi gerekmektedir. Bu durumun ispat edilmesi halinde üçüncü kişinin unvana yönelik itirazı reddedilmektedir. Ayrıca, şirket yetkilisi veya ortağı, üçüncü kişinin iyiniyetli olduğunu iddia ettiği tarihten önce unvanını tescil ettirdiğini; şirketin ticaret unvanı altında faaliyetlerine başlamak için ciddi hazırlıklar yaptığını veya faaliyet gösterdiğini veya geçmişte faaliyette bulunduğunu; unvanın ticari hayatın olağan seyrine göre tescilinin tamamlandığını ve şirketin itirazda bulunana ticari koşullara uygun olarak devredilebileceğini de ispat edebilir. Bu durumların ispatı halinde de üçüncü kişilerin itirazı reddedilmektedir. Ancak üçüncü kişi, bu savunmaların ispatı üzerine tescilli unvan sahibinin kendisinden yalnızca menfaat sağlamak için savunmada bulunduğunu veya kendi unvanının tescilini engellemek için hareket ettiğini ispat ederse üçüncü kişinin ticaret unvanına yönelik itirazı kabul edilmektedir.

Tribunal) yapılmaktadır¹⁴⁰. Başvurular, komisyon bünyesinde görevli hakemler tarafından incelenmektedir. Hakemlerin uyuşmazlığın çözümünde izleyeceği usul, kanunda düzenlenmemektedir; bu hususun *Companies House* tarafından belirleneceği öngörülmektedir¹⁴¹. İngiltere Şirketler Kanunu md 72/1'e göre, hakem kararını gerekçeli olarak doksan gün içinde vermelidir. İngiltere Şirketler Kanunu md 72/2'ye göre, hakem kararları online olarak yayınlanmaktadır¹⁴².

İngiltere Şirketler Kanunu md 73/3'e göre, hakem, iyi niyetli üçüncü kişinin tescilli unvana yönelik itirazını kabul ederse, tescilli unvan sahibine unvanını değiştirmesi için süre verilmektedir. Verilen süre içinde tescilli unvan sahibi kararın gereğini yerine getirmese, İngiltere Şirketler Kanunu md 73/4'e göre, hakem söz konusu şirketin unvanını değiştirebilmektedir. Hakemin şirket unvanını değiştirmesi halinde, durumu, itirazda bulunan kişiye, şirkete ve ticaret siciline bildirmesi gerekmektedir.

İngiltere Şirketler Kanunu md 74'e göre, hakem kararlarına karşı yargı yoluna başvurmak mümkündür. Yargı yoluna başvurulması, hakem kararının icrasını durdurmaktadır¹⁴³. İngiltere Şirketler Kanunu md 74/3'e göre, hakemin, üçüncü kişinin itirazını kabul etmesi ve mahkemenin hakem kararına yapılan itirazı reddetmesi halinde, mahkeme, hakem kararının gereğinin yerine getirilme usulünü belirleyebilmektedir. Ayrıca, İngiltere Şirketler Kanunu md 74/5'e göre, hakemin üçüncü kişinin itirazını reddetmesi ve mahkemenin hakem kararını bozması halinde, mahkeme, tescilli unvanın değiştirilmesine karar verebilmektedir. Bu durumda, değiştirilmiş unvanın uyuşmazlık taraflarına ve sicile bildirilmesi gerekmektedir.

Öğretide, kötü niyetli tescile ilişkin düzenlemelerin çok kısıtlı bir konuya ilişkin olduğu ve uygulamasının yaygın olmadığı ifade edilmektedir¹⁴⁴. Örneğin, tescilli unvan sahibi, itiraz eden kişiden menfaat sağlamak gibi bir amacının olmadığını¹⁴⁵ veya itiraz edenin ciddi bir ekonomik kayba uğramadığını ispat ederse, üçüncü kişinin itirazı reddedilmektedir. Buna karşılık, iyiniyetli üçüncü kişinin itirazına tescilli unvan sahibi cevap vermezse, üçüncü kişinin itirazını kabul etmiş sayılmaktadır¹⁴⁶. Bu nedenle, prosedürün hızlı ve ekonomik olduğu da ileri sürülmektedir¹⁴⁷.

¹⁴⁰ <<https://www.gov.uk/government/organisations/company-names-tribunal/about>> Erişim Tarihi 21.08.2019. Başvuru süreci ve sürece ilişkin yargılama giderleri için bkz Johnson (n 32) 702 vd; Stone ve Ritchie (n 126) 340 vd.

¹⁴¹ İngiltere Şirketler Kanunu md 71/1-2. Hakemlerin inceleme sürecinde niteliği elverdiği ölçüde usul hukukuna ilişkin esasları dikkate alması gerektiği yönündeki görüş için bkz Johnson (n 32) 703.

¹⁴² Komisyon kararlarına ulaşmak için bkz <<https://www.gov.uk/government/publications/company-names-tribunal-undefended-decisions-and-orders>> <<https://www.gov.uk/government/publications/company-names-tribunal-defended-decisions>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹⁴³ İngiltere Şirketler Kanunu md 74/2'ye göre, hakem kararının icrasının durdurulması için, hakem kararında tescilli unvan sahibine unvanını değiştirmesi için belirlenen süre içinde itiraz edilmelidir.

¹⁴⁴ Johnson (n 32) 705; Eslmore ve Sorensen (n 2) 879.

¹⁴⁵ Tescilli unvan sahibinin, itiraz eden kişi dışındaki kişilerden menfaat sağlaması, itirazın kabulü için yeterli değildir, bkz Johnson (n 32) 700.

¹⁴⁶ Ibid 702.

¹⁴⁷ Stone ve Ritchie (n 126) 339.

Hong Kong'da kötü niyetli tescile ilişkin düzenlemeler kabul edilirken, İngiltere'deki düzenlemeler, usul ekonomisine uygun olmadığı gerekçesiyle benimsenmemiştir¹⁴⁸. Hong Kong'da sicil müdürünün unvan değişikliği kararının gereğini unvan sahibi yerine getirmese, sicil müdürü, şirketin ticaret unvanı bölümüne unvanı silerek, unvan yerine tescil numarasını yazmaktadır¹⁴⁹.

Kanaatimizce Türk hukukunda kötü niyetli tescilleri önlemek için özel bir başvuru yolunun öngörülmesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Zira bu yönde bir incelemenin sicil memurlarınca yapılabilmesi mümkün olamayacağı gibi, mahkemelerde ileri sürülecek kötü niyet iddialarının da TMK md 2 kapsamında çözümü uygun olacaktır. Bu nedenle, bu hususta bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur.

B. Diğer Ticari Ad ve İşaretlerin Korunması Yönünden

1. Türk Hukukunda

a. Genel Olarak

Türk hukukunda, ticaret unvanlarının tescili aşamasında yalnızca tescilli ticaret unvanları açısından inceleme yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, ticaret unvanında bulunan bir ibarenin bir başkasına ait marka, işletme adı veya internet alan adı hakkını etkileyip etkilemediği değerlendirilmemektedir. Ayrıca, tescil sürecinde üçüncü kişilere tescile itiraz hakkı tanınmamaktadır. Buna karşılık, SMK md 6/6'ya göre, bir marka tescil başvurusu başkasına ait ticaret unvanı da dâhil olmak üzere bir fikri mülkiyet hakkını içermekteyse, hak sahibinin itirazı üzerine marka tescil başvurusu reddedilmektedir¹⁵⁰.

Bir ibarenin hem ticaret unvanında hem de marka, işletme adı, internet alan adı veya coğrafi işaret adı gibi diğer hak kategorilerinde kullanılabilmesi mümkündür. Bir görüşe göre, bir ibarenin bir ticari ad veya işaret kapsamında korunması; hak sahibine bu ibareyi diğer türdeki ticari ad ve işaretler yönünden de kullanma hakkı vermelidir¹⁵¹. Katıldığımız diğer görüşe göre, bir ibarenin bir ticari ad veya işaret kategorisinde tescil edilmesi halinde, hak sahibine bu ibare üzerinde kural olarak ibarenin tescil edildiği ad veya işaret yönünden münhasır hak tanınmalıdır¹⁵². Çünkü diğer görüşün kabulü, bir ibare üzerinde hak sahibine gereğinden fazla koruma sağlamakta ve iltibas tehlikesi oluşturmayan alanlarda da hak sahibine münhasır hak

¹⁴⁸ Grahammer (n 20) 60-61.

¹⁴⁹ Ibid 60.

¹⁵⁰ Söz konusu unvan markasal olarak kullanılmalıdır, bkz Bilge, *İltibas* 18; Yargıtay'ın 12.06.2006 tarih ve 2005/6657 E, 2006/6747 K Sayılı kararı ile onanan, Ankara FSHM'nin 17.02.2005 tarih, 2004/568 E, 2005/87 K sayılı kararı. SMK'de unvan sahibine marka tescilini engellemek için itiraz hakkı verilirken; TTK'da marka hakkı sahibine benzer bir itiraz hakkının verilmemesinin hak ihlallerine yol açacağı yönündeki görüş için bkz Aydoğan (n 1) 28, 39.

¹⁵¹ TTK md 46/1'e "başkasına ait isim ve işaretlerin aynı ya da benzeri olmak sebebiyle işletmeler arasında karışıklığı (iltibas), haksız bir yararın sağlanmasına yol açmamak, yanıltıcı nitelikte bulunmamak" şartının da eklenmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz Aydoğan (n 1) 40.

¹⁵² Bilge, *İltibas* 13 dn 17.

tanılmaktadır¹⁵³. Bununla birlikte, ticari ad ve işaretler ekonomik bir değer taşıdıkları için bu ad ve işaretlerle farklı türdeki ad ve işaretler arasında benzerlik veya bağlantı kurulmak suretiyle menfaat sağlanması amaçlanabilmektedir. Örneğin, tanınmış bir markada bulunan bir ifade, marka sahibi dışındaki bir kişi tarafından ticaret unvanı olarak tescil ettirilmek istenebilir¹⁵⁴. Benzer şekilde, bir ifadeyi ticaret unvanı olarak tescil ettiren bir kişi, bu ifadeyi daha sonra işletme adı, internet alan adı veya marka olarak kullanmak isteyebilir. Kanaatimizce, bu olasılıkların yaşanması halinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkları önlemek için tescilli unvan sahiplerine olduğu gibi diğer ticari ad ve işaret sahiplerine de tescile itiraz hakkının verilmesi isabetli olur¹⁵⁵. Bu kapsamda, SMK md 6/6'da öngörülen hüküm, ticaret unvanının ve tescil sürecinin özellikleri de dikkate alınarak ticaret unvanları açısından da düzenlenmelidir. Çünkü mevcut durumda, marka, işletme adı, internet alan adı veya bir coğrafi işaret herhangi bir engelle karşılaşmadan ticaret unvanında kullanılabilir. Hak sahibinin başvurabileceği tek yol ise dava açmaktır.

b. İtiraz Hakkının Tanınması Halinde Dikkate Alınması Gereken Hususlar

Ticaret unvanı tescil edildiğinde, unvan sahibi, ticaret unvanını yalnızca unvan olarak kullanma yönünden münhasır bir hakka sahiptir. Diğer bir ifadeyle, ticaret unvanında yer alan bir ifadeyi işletme adı, internet alan adı veya marka olarak kullanması halinde, bir başka kişinin hak iddiasıyla karşılaşabilir. Uygulamada ticaret unvanıyla ilgili en fazla uyuşmazlığın yaşandığı ticari işaret kategorisi marka hakkıdır. Özellikle hizmet sektörüne ilişkin faaliyetlerde aynı ifadeler hem marka hem de ticaret unvanında kullanılabilir¹⁵⁶.

Ticaret unvanının, TTK'da sağlanan koruma doğrultusunda taciri işaret edecek nitelikte kullanılmasına¹⁵⁷ unvansal kullanım denilmektedir¹⁵⁸. Unvanın marka olarak kullanımı halinde markasal kullanım¹⁵⁹ söz konusu olmaktadır. Öğretide bir görüşe göre, ticaret unvanının yalnızca kanunda belirtilen esaslara göre kullanılması, marka hakkının ihlal edilmesi anlamına gelmez¹⁶⁰. Diğer bir ifadeyle, marka hakkının ihlal edilmesi için, ticaret unvanının markasal kullanıma konu edilmesi gerekmektedir¹⁶¹.

¹⁵³ Aynı yönde bkz Grahammer (n 20) 61.

¹⁵⁴ Marka hakkı ile ticaret unvanları arasındaki fonksiyonel bağlantı hakkında detaylı bilgi için bkz Bilge, Ticari Ad ve İşaretler 21, 38.

¹⁵⁵ Ayrıca bkz Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler* 174-177, 201-202.

¹⁵⁶ Bilge, *İltibas* 8, 13; Aydoğan (n 1) 39; Özkan (n 10) 250; Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 373-374.

¹⁵⁷ Taciri işaret edecek nitelikteki marka, işletme adı veya diğer ayırt edici işaretlerin kullanımının da unvansal kullanım niteliği taşıdığı yönündeki görüş için bkz Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler* 23 dn 8.

¹⁵⁸ Bilge, *İltibas* 12.

¹⁵⁹ Unvansal kullanım ve markasal kullanım kavramlarına ve bu kavramlar arasındaki ilişkiye ilişkin detaylı bilgi için bkz Sabih Arkan, "Marka hakkına Tecavüz-İşaretin Markasal Olarak Kullanılması Zorunluluğu?" (2000) 20(3) BATİDER 5 vd; Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler* 115 vd; Aydoğan (n 1) 32; Özbey (n 19) 112; Yargıtay 11. HD, E 2015/4453, K 2015/11340, T 02.11.2015 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 21.08.2019; Yargıtay 11. HD, E 2009/10030, K 2011/6580, T 31.05.2011, KİBB.

¹⁶⁰ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya ve Nomer Ertan (n 1) 391; Bilge, *İltibas* 13; Benzer yönde karar: Yargıtay, 11. HD, E 2009/13563 K 2011/6033 T 17.05.2011.

¹⁶¹ Örnek yargı kararı için bkz Yargıtay 11. HD, E 2018/902, K 2019/2502, T 01/04/2019; Yargıtay HGK, E 2017/119, K 2019/187, T 21.02.2019 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

Kanaatimizce, ticaret unvanının tescil aşamasında markasal kullanıma konu olup olmayacağı belirsizdir. Bu nedenle, marka hakkının SMK md 6/6'da ticaret unvanı açısından öngörüldüğü gibi doğrudan tescil engeli olarak kabul edilmesi isabetli olmaz. Bununla birlikte, marka hakkı sahibine de unvanın markasal kullanıma konu edilmesi ihtimali nedeniyle itiraz hakkının verilmesi gerekmektedir¹⁶². Marka sahibi, tescilli unvanın markasal kullanıma konu edildiğini ispat ederse, itiraz kabul edilerek ticaret unvanının değiştirilmesine karar verilmelidir¹⁶³. Ancak hem markada hem de ticaret unvanında gerçek kişi adlarının kullanılması durumunda, gerçek kişi adının belirtilmesi yasal bir zorunluluksa marka hakkı sahibi ticaret unvanının tesciline katlanmalıdır¹⁶⁴. Bu durumda, ticaret unvanının da dürüst bir şekilde kullanılması ve markasal kullanıma konu edilmemesi gerekmektedir¹⁶⁵.

Marka ile ticaret unvanı arasında benzerlik bulunup bulunmadığı tespit edilirken, markanın ve ticaret unvanının kullanıldığı faaliyet alanlarının aynı veya benzer olması gerekmektedir¹⁶⁶. Ticaret unvanının faaliyet alanı tespit edilirken unvanda yer alan faaliyet konusunun yanı sıra, uyuşmazlık sırasında unvanın ilgili olduğu işletme veya şirketin fiili faaliyetleri dikkate alınmalıdır¹⁶⁷.

Marka hukukunda tanınmış markalar için özel düzenlemeler bulunmaktadır. Buna karşılık, ticaret unvanları açısından tanınmışlık hususunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Markanın tanınmış marka olması, farklı faaliyet alanında kullanılan unvan bakımından marka hakkına daha geniş bir koruma alanı sağlamamaktadır¹⁶⁸. Ancak somut olayın şartlarına göre, tanınmış bir unvan ticari dürüstlüğe aykırı bir şekilde tescil edilmek istenirse, bu tescil talebinin de reddedilmesi gerekmektedir¹⁶⁹.

Ticari ad ve işaretler arasındaki uyuşmazlıklar açısından, internet alan adı ile diğer ticari ad ve işaretler arasındaki uyuşmazlıkların çözümü için uyuşmazlık çözüm merkezi ve usulü düzenlenmektedir¹⁷⁰. Bu usul ticaret unvanı ile marka arasındaki uyuşmazlıklar için örnek alınabilir¹⁷¹.

Ticaret unvanlarının tescili konusunda ilgili kamu kurumları ile marka tescili ile ilgili TÜRK PATENT arasında marka ve ticaret unvanı siciline ilişkin tescil işlemleri yönünden

¹⁶² Aynı yönde bkz Aydoğan (n 1) 28, 41.

¹⁶³ Benzer yönde bkz Hamdi Yasaman, *Marka Hukuku ile İlgili Makaleler, Hukuki Mütalaalar Bilirkişi Raporları*, C 2 (Vedat, 2005) 100.

¹⁶⁴ Bilge, *İltibas* 11, 17.

¹⁶⁵ Detaylı bilgi için bkz Bilge, *İltibas* 16-17; Aydoğan (n 1) 34.

¹⁶⁶ Bilge, *İltibas* 18; Yargıtay HGK, E 2007/11-965, K 2007/961, T 12.12.2007, KİBB. Aydoğan'a göre, unvan ile marka farklı mal veya hizmet sınıfları içerisinde değerlendirilebiliyorsa, bu durumda unvanın markaya iltibas oluşturması açısından haksız yararlanma şartının gerçekleşmesi zayıftır, bkz Aydoğan (n 1) 38.

¹⁶⁷ Bilge, *İltibas* 19-20; Aydoğan (n 1) 38 dn 26; Yargıtay 11. HD, E 2005/3315, K 2006/5211, T 04.05.2006, KİBB; Yargıtay HGK, E 2017/1298, K 2019/335, T 21.03.2019 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

¹⁶⁸ Bilge, *İltibas* 11.

¹⁶⁹ Karasu (Suluk/Nal) (n 2) 383-384; Bilge, *Ticari Ad ve İşaretler* 90.

¹⁷⁰ İnternet Alan Adları Yönetmeliği md 23 vd, RG 07.11.2010, S 27752.

¹⁷¹ Aydoğan (n 1) 45.

bir işbirliği bulunmamaktadır. Ayrıca, işletme adları ayrı bir sicile sahip değildir. Bu hususlarda elektronik sistemler arasında erişilebilirlik sağlanması veya bu sicillerin tescile itirazı incelemekle yetkili kurulların erişimine sunulması faydalı olacaktır.

2. Karşılaştırmalı Hukukta

Karşılaştırmalı hukukta, tescil konusu unvanın bir başkasına ait unvan dışındaki ticari ad ve işaretlerle benzer olmaması gerektiği genel olarak kabul edilmektedir¹⁷². Bununla birlikte, birçok ülkede tescil aşamasında diğer ticari ad ve işaretlerle aynılık veya benzerlik yönünden bir inceleme yapılmamaktadır¹⁷³. Ancak Norveç'te unvanın tescil edilmesine, marka hakkı sahibi itiraz edebilmektedir. Söz konusu itiraz, marka sahibinin ticaret unvanının tescilini öğrendiği andan itibaren üç hafta içinde yapılmalıdır¹⁷⁴.

İngiltere'de, unvanın benzerlik nedeniyle değiştirilmesine ilişkin bir karar ancak tescilli bir ticaret unvanının varlığına dayanılarak verilebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, *Companies House* ticaret unvanının başkasına ait bir marka veya işletme adıyla aynılık veya ayırt edilemeyecek kadar benzerlik nedeniyle değiştirilmesine karar verememektedir¹⁷⁵. Ayrıca, İngiltere'de markaların tescilinde mal veya hizmet ayırımı söz konusu iken ticaret unvanlarında bu ayırımın olmaması; unvanın tescili aşamasında markanın tescil engeli olarak kabul edilmesi konusunda engel olarak görülmektedir¹⁷⁶.

Öğretide, diğer ticari ad ve işaretlerle tescil edilmiş ticaret unvanları arasındaki uyumsuzlukların çözüm yöntemleri konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre, sicil müdürlükleri ticari ad ve işaretler arasında karıştırma tehlikesinin bulunup bulunmadığı yönünden inceleme yapabilmek konusunda yeterli özellikleri taşımayabilmektedir. Bu nedenle, uyumsuzlukların çözümü için profesyonel bir birim oluşturulmalı veya mahkemelerde uyumsuzlukların görülmesine devam edilmelidir¹⁷⁷.

Marka hukukundaki karıştırma ihtimaline ilişkin düzenleme ve içtihadın diğer ayırt edici işaretler yönünden de dikkate alınabileceği çeşitli hukuk sistemlerinde kabul görmektedir¹⁷⁸. Bununla birlikte, öğretide marka ile diğer ayırt edici işaretler arasındaki farklılıklar nedeniyle, ilgili ayırt edici işaretin korunması hususunda farklı

¹⁷² AIPPI (n 20) 5.

¹⁷³ E-mail from Paul Coles, <enquiries@companies-house.gov.uk> (24.05.2018); Grahammer (n 20) 61; Esmore ve Sorensen (n 2) 857-858. Tescilli bir markanın, bir ticaret unvanının tesciline engel oluşturduğu tek ülke Finlandiya'dır, bkz AIPPI (n 20) 5.

¹⁷⁴ AIPPI (n 20) 5.

¹⁷⁵ Johnson (n 32) 696.

¹⁷⁶ United Kingdom Group (n 134) 4.

¹⁷⁷ Grahammer (n 20) 61-62.

¹⁷⁸ Bu yönde verilmiş İsviçre yargı kararları için bkz BGE 117 II 199 E 2 - Touring-Garantie; BGE 119 II 473 -Radion; BGE 125 III 193 E 1.b - Bud; BGE 116 II 463 E 4.c - Coca Cola; BGE 116 II 614 E 5.b - Gucci. Bkz, Joller, Gallus, Verwechslungsgefahr im Kennzeichenrecht, Bern 2000, s 369, 370. Aynı yönde verilmiş Alman yargı kararları için ayrıca bkz BGH GRUR 1955, 95. 96 - Buchgemeinschaft I; BGH GRUR 1957, 281, 282 - Karo-as; BGH GRUR 1995, 825 - Torres; BGH GRUR 2001 344 - DB Immobilienfonds; BGH BIPMZ 2001, 210 - Windsurfing Chiemsee.

bir değerlendirme gerekliyse, marka hukukundaki içtihadın esas alınmayabileceği ileri sürülmektedir¹⁷⁹.

Türk hukukunda olduğu gibi, diğer ülkelerde de marka ve ticaret unvanlarının tescilli konusunda yetkili kurumlar arasında bir bağlantı bulunmamaktadır¹⁸⁰.

Sonuç ve Öneriler

Ticaret unvanlarının tescil süreci ve usulü, unvan sahibinin, unvan sahibi dışındaki ilgili kişilerin ve kamu menfaatinin korunması için gerekli özellikleri taşımalıdır. Tescil süreci hem hızlı ve ekonomik bir niteliğe hem de unvan sahibi dışındaki kişilerin hak ve menfaatlerinin ihlal edilmesini önlemek için gerekli standartlara sahip olmalıdır. Bu kapsamda, Türk hukukunda ticaret unvanlarına ilişkin tescil sürecinin ve ticaret unvanlarının korunmasının daha nitelikli bir hale gelmesi için şu hususların dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz:

1. TTK'da kullanılması izne tabi olan veya yasaklanan ad ve işaretlere ilişkin genel esaslar ve istisnalar belirlenmeli; bu esaslara göre yönetmelik veya tebliğ ile ayrıntılı düzenleme yapılmalıdır. Uygulamada, milli, manevi veya kültürel değeri bulunan ifadelerin ticaret unvanında kullanıldığı görülmektedir. Bu ifadelerin ticarileştirilmesi veya ticaret unvanlarında kullanılması, taşıdıkları değeri sulandırmaktadır. Bu nedenle, milli, manevi veya tarihi değer ifade eden kelimelerin kanuni dayanağı öngörülerek yönetmelik veya tebliğ ile belirlenmesine ve bu ifadelerin ticaret unvanlarında kullanılmasının yasaklanmasına ihtiyaç vardır.

2. Ticaret unvanlarında kullanılması izne tâbi olan kelimelerin daha detaylı ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yönde bir düzenleme yapılamaması halinde ise, mevcut düzenlemedeki belirsizlikler açıklığa kavuşturulmalıdır. Örneğin, TTK md 46/3'te öngörülen izne tâbi kelimelerin yabancı dillerdeki karşılıklarının izne tâbi olup olmadığı belirsizdir. Yine Tebliğ md 4/4'te yalnızca gerçek kişiler, kolektif ve komandit şirketler için izne tâbi kelimeler yönünden muafiyet getirilmektedir. Donatma iştirakindeki gerçek kişinin adı veya soyadında izne tâbi kelimelerin bulunması halinde ise, bu yönde bir muafiyet öngörülmemektedir.

¹⁷⁹ Baumbach, Adolff/Hefermehl, Wolfgang, Warenzeichenrecht und Internationales Wettbewerbs- und Zeichenrecht, München 1985, § 31 Rn 5. vd Fezer'e göre ise karıştırılma tehlikesi, hem çatışma durumunun yapısı ve konusuna göre, hem de farklı tipiklik unsurlarına ve hukuki düzenlemelerin ilgili amacına göre belirlenmelidir, bkz Karl-Heinz Fezer, *Markenrecht* (4. Auflage, C.H.BECK, 2009) § 14 Rn 82.

¹⁸⁰ Bu ülkelere örnek olarak Çekya, Güney Kore, Singapur ve Almanya gösterilebilir. Finlandiya'da ise söz konusu kurumlar arasında bağlantı olduğu ifade edilmektedir, sırasıyla bkz Korean Group (n 98) 2; German Group (n 24) 4; AIPPI (n 20) 6; Czech Group, "Report Q 155" in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* 2, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019; Singapore Group, "Report Q 155" in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* 3, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.

3. Tebliğ md 4/6'ya göre ülke adlarının ticaret unvanında kullanılabilmesi için o ülkenin yetkili makamlarından izin alınması gerekmektedir. Ayrıca Tebliğ'de resmî olarak tanımlanmış yer adlarının unvanında kullanılabileceği öngörülmektedir. Kanaatimizce, bu düzenlemelerin doğrudan TTK'da düzenlenmesi veya TTK'da açıkça yönetmelik veya tebliğ ile düzenleneceğinin öngörülmesi daha isabetli olur. Bunun yanı sıra, ülke adlarının bir ürün adı veya isim öbeği olarak kullanıldığı durumlarda (örneğin Yemen kahvesi), ülke adlarının aynı zamanda coğrafi yer adı olarak tanımlandığı durumlarda (örneğin Avustralya, Güney Afrika, Orta Afrika, Malta, Madagaskar), ülke adlarının Türkçe'de sesteş kelime niteliğinde olması durumunda (örneğin Mısır) izin gerekip gerekmediği açıklığa kavuşturulmalıdır.

4. Sicil müdürlüklerinin tescil edilmiş unvanlarda re'sen değişiklik yapabilmesine ilişkin uygulamanın mevzuat ile düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ilama bağlı değişiklik hallerinde, unvandaki ifadenin terkin edilmesi üzerine geriye kalan bölümün mevzuata aykırı hale gelmesi söz konusu ise ilamın yerine getirilme usulü de düzenlenmelidir.

5. Yürürlükteki mevzuat ve uygulama, tescil sürecinde önceki tescilli unvanlara yeterli korumayı sağlamaktan uzaktır. Tebliğ md 5'teki unvanın çekirdek ve ek kısmı için farklı değerlendirme yapılmasını öngören hükümler düzeltilmelidir. MERSİS ve TTSG'deki unvan sorgulama sistemlerinin birebir aynı olmayan fakat benzer nitelikteki unvanları da gösteren bir altyapıya kavuşturulması gerekmektedir. Unvan başvurularının önceki tescilli unvanlarla benzerlik incelemesinin algoritmik hesaplamalarla tespit edilebileceği bir sisteme geçilene kadar, İngiltere'deki gibi ayrıntılı bir düzenlemenin öngörülmesi, yeknesaklığın sağlanması ve hukuki belirlilik açısından gereklidir. Ayrıca sicil müdürüne değişiklik yetkisi veren detaylı bir düzenlemenin öngörülmesi ve menfaat sahibi olan kişilere tescile itiraz hakkının tanınması; önceki tescilli unvanların korunması açısından asgari bir koruma standardı sağlayacaktır. Bu kapsamda sicil müdürüne tescilli unvanlarla ayırt edilemeyecek kadar benzer olan başvuruları re'sen reddetme yetkisinin verilmesi gerekir. Başvuru konusu unvan ile tescil edilmiş unvan arasında ayırt edilemeyecek derecede benzerlik olmamakla birlikte karışıklığa yol açacak şekilde benzerlik olması durumunda ise, Ticaret Sicili Müdürlüğü menfaat sahibi kişilerin itirazı üzerine inceleme yapmalıdır. Bu konuda markalar ile ilgili mevzuata benzer bir düzenleme yapılması isabetli olacaktır. Bu kapsamda unvan başvuruları tescil edilmeden önce, özel bir bültende yayınlanmalı ve üçüncü kişilere belirli bir süre itiraz hakkı tanınmalıdır. Unvanın tesciline menfaat sahiplerinin itiraz etmesi halinde, itiraz süreci tamamlanana kadar unvanın kullanılması durdurulmalı ve unvan sahibi bu süre içinde MERSİS numarasını unvan yerine kullanmalıdır.

6. SMK md 6/6'da öngörülen hüküm, ticaret unvanının ve tescil sürecinin özellikleri de dikkate alınarak ticaret unvanları açısından da düzenlenmelidir. Bu kapsamda, diğer ticari ad ve işaret sahiplerinin itirazlarının da ticaret unvanlarına ilişkin itirazların yapılacağı merkez tarafından incelenmesi düşünülebilir.

7. Ticaret unvanlarının tesciliyle ilgili kamu kurumları ile marka tesciliyle ilgili TÜRKPATENT arasında marka ve ticaret unvanı siciline ilişkin tescil işlemleri yönünden bir işbirliği bulunmamaktadır. Bu hususta elektronik sistemler arasında erişilebilirlik sağlanması veya bu sicillerin tescile itirazı incelemekle yetkili kurulların erişimine sunulması faydalı olacaktır.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için ASBÜ BAP Koordinatörlüğünden SBA-2017-153 projesi kapsamında finansal destek almışlardır.

Bibliyografya/Bibliography

- AIPPI, *Summary Report Question Q 155 Conflicts between Trademarks and Company and Business Names*, <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Akdağ Güney N, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatında Ticaret Sicili* (İstanbul Ticaret Odası, 2011).
- Anonymous, “In Parliament” (March 2007) 28(3) *Business Law Review* 71-84.
- Arkan S, “Marka hakkına Tecavüz-İşaretin Markasal Olarak Kullanılması Zorunluluğu?” (2000) 20(3) *BATİDER* 5-13.
- Arkan S, *Ticari İşletme Hukuku* (23. Baskı, BTHAE Yayınları, 2017).
- Aydoğan F, “Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukukî Durum – Değişiklik (Madde) Önerisi-İtiraz Yolu Ve/Veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi” (2013) 71(2) *İÜHF* 27-50.
- Ayhan R ve Çağlar H, *Ticari İşletme Hukuku* (11. Baskı, Yetkin, 2018).
- Bahtiyar M, *Ticari İşletme Hukuku* (18. Baskı, Beta, 2017).
- Bilge M E, “Marka ve Ticaret Unvanı Arasında İltibas” (2015) 1(2) *TFM* 7-22, (*İltibas*).
- Bilge M E, *Ticari Ad ve İşaretler Arasında Karıştırılma Tehlikesi* (Yetkin, 2014), (*Ticari Ad ve İşaretler*).
- Bourne N, *Bourne on Company Law* (6. Edition, Routledge, 2013).
- Bozer A ve Göle C, *Ticari İşletme Hukuku* (5. Baskı, BTHAE Yayınları, 2018).
- Czech Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Çağlar H ve Özdamar M, “Ticaret Unvanının Korunması” (2006) 14(2) *SÜHFD* 119-150.
- Dorfmeister A ve Munkert M J, “Spain” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 189-214.
- Eslmore M J ve Sorensen K, “Company Names and Company Mobility in the Internal Market: How to Balance the Interests of the Holders of Name Rights and the Freedom of Establishment” (2009) 20(6) *European Business Law Review* 851-888.
- Fezer K-H, *Markenrecht* (4. Auflage, C.H.BECK, 2009).
- Finulli S ve Munkert M J, “Italy” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 107-134.
- German Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Grahammer J C D, “Trademarks, Trade Names and Company Names: Addressing the Issue of Overlapping and Conflicting Rights” (2009) 5(1) *Convergence* 53-62.
- Han T C, “Incorporation and Its Consequences” in Tan Cheng Han (ed), *Walterwoon On Company Law* (3. Edition, Sweet & Maxwell, 2009) 41-82.
- Johnson P, “I object! The New Company Names Adjudicator in the United Kingdom” (2008) 3(11) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 695-707.
- Karasu R (Suluk C ve Nal T), *Fikri Mülkiyet Hukuku* (3. Baskı, Seçkin, 2019).
- Kayar İ, *Ticari İşletme Hukuku* (11. Baskı, Seçkin, 2018).
- Kayıhan Ş, *Ticari İşletme Hukuku* (5. Baskı, Seçkin, 2018).

- Korean Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Kosk E ve Lepik P, “Estonia” in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 107-168.
- Kovács A, “Hungary” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 89-106.
- Munkert M J ve Seidl C, “Austria”, in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 19-48.
- Odman Boztosun N A ve Ünal A, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirmesi” (2005) 2(1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 383-412.
- Özbey C, *Ticaret Unvanı ve Ticaret Unvanının Korunması* (Seçkin, 2014).
- Özkan A F, “Ticaret Unvanlarında Ek Kullanımı” (2018) 4(2) TFM 239-262.
- Sheikh S, *A Guide to the Companies Act 2006* (Routledge Cavendish, 2008).
- Singapore Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Smeu R ve Turta A, “Romania” in Michael J. Munkert, Stephan Stubner ve Torsten Wulf (eds.), *Founding a Company Handbook of Legal Forms in Europe* (Springer, 2010) 161-188.
- Stone D ve Ritchie L, “The UK Company Names Adjudicators: success for brand owners?” (2011) 6(5) Journal of Intellectual Property Law & Practice 339-346.
- United Kingdom Group, “Report Q 155” in AIPPI (ed), *Conflicts between Trademarks and Company and Business Names* <<https://aippi.org/committee-publications/?committee-id=7453>> Erişim Tarihi 21.08.2019.
- Ülgen H, Helvacı M, Kendigelen A, Kaya A ve Nomer Ertan N. F, *Ticari İşletme Hukuku* (6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2019).
- Valiunas R ve Burgiene D, “Lithuania” in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 505-550.
- Vavitsa-Hohenau V, “Greece” in Frank Dornseifer (ed), *Corporate Business Forms in Europe*, (Stämpfli, 2005) 295-386.
- Yasaman H, *Marka Hukuku ile İlgili Makaleler, Hukuki Mütalaalar Bilirkişi Raporları*, C. 2 (Vedat, 2005).
- Yongalık A, “Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler -Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme” (2009) 21(3) BATİDER 5-30.